

The background of the poster is a photograph of a hazy, smoggy landscape at dawn or dusk. A bright sun is visible in the upper left corner, creating a lens flare. In the foreground, the silhouette of a person stands with their back to the camera, looking out over the smog. Another person in a green shirt is visible in the distance to the right.

GREENPEACE

מה בוער?

שנה לשריפות הענק של אפריל 2025
והפערים שנותרו ללא מענה

תקציר מנהלים

יותר משנה לאחר גל השריפות חסר התקדים שפקד את אזור הרי ירושלים ושפלת יהודה באפריל 2025, בישראל של קיץ 2026, בעיצומה של עונת השריפות, רבים מהכשלים שנחשפו בעקבות האסון **עדיין לא טופלו**. האירוע שהוביל לשריפת כ־26 אלף דונם של יערות ושטחים פתוחים, לפגיעה בקהילות מקומיות ולנזק סביבתי וכלכלי רחב היקף, אינו אירוע חריג ומבודד – אלא חלק ממגמה ברורה, של החרפת סכנת השריפות בעידן משבר האקלים.

המדע האקלימי מצביע על כך שאזור הים התיכון, ובכלל זה ישראל, מתחמם בקצב מהיר מהממוצע העולמי. בעשורים האחרונים נרשמה עלייה עקבית במזדי הסיכון לשריפות, לצד גידול חד במספר ימי הקיצון בהם יש סכנה גבוהה להתרחשות שריפות: לפני עשור התמודד מערך הכבאות עם כ־7 ימי קיצון בשנה, ואילו כיום מדובר בכ־30–40 ימים. תנאים אלה, בשילוב חורף שחון, גלי חום, יובש קיצוני ורוחות עזות, יוצרים סביבה שבה שריפות מתפשטות במהירות ובעוצמה שלא נצפו בעבר.

השריפות באפריל 2025 התרחשו במקביל לגל שריפות בלבנון, בסוריה ובירדן, אשר המחישו כי מדובר בתופעה אזורית רחבה. במהלך האירוע נרשמו מאפיינים של **"סופות אש"** – תופעה המוכרת כיום גם מאזורים נוספים בעולם המתמודדים עם שינויי אקלים. קצב התפשטות האש הגיע לכשני קילומטרים בשעה, קצב חריג שהקשה על כוחות הכיבוי לבלום את השריפות.

לשריפות היו השלכות מרחיקות לכת על בריאות הציבור, על המערכות האקולוגיות ועל הכלכלה. הן גרמו לפגיעה במגוון הביולוגי, בבתי גידול ובקרקע, ופלטו לאטמוספירה כ־350 אלף טון שווי ערך פחמן דו־חמצני – כמות השקולה לצריכת החשמל השנתית של עיר ישראלית בינונית. הנזק הכלכלי הישיר מפליטות גזי החממה בלבד מוערך בכ־100 מיליון ש"ח – ללא עלויות הכיבוי, השיקום והפגיעה בבריאות הציבור.

למרות היקף הנזקים והצורך בהפקת לקחים, השיח הציבורי והפוליטי סביב השריפות התמקד במידה רבה בשאלת מקור ההצתה. עוד בטרם הושלמה החקירה, גורמים פוליטיים בכירים קידמו את הטענה כי מדובר ב"טרור הצתות". טענה זו זכתה לחשיפה ציבורית רחבה, על אף שהממצאים שהיו ידועים באותה עת לא תמכו בה. מסגור האסון כאירוע ביטחוני-לאומי אפשר למקבלי ההחלטות **להתחמק מדיון על חוסר המוכנות למשבר האקלים**, על קיצוצים בתקציבי הכבאות ועל אי־יישום תוכניות המניעה. אף על פי שהחקירה קבעה כי השריפה לא נגרמה מהצתה מכוונת, השיח הציבורי שהוסט לכיוון זה דחק לשוליים את הדיון במחזלי ההיערכות והמניעה.

הדוח מראה כי הסטת הדיון הציבורי לא הייתה רק בעיה של שיח, אלא גם של מדיניות. הממצא המזאיג ביותר של הדוח אינו קשור למה שהתרחש באפריל 2025, **אלא למה שלא התרחש מאז**. שנה לאחר האסון, מערך הכבאות עדיין סובל ממחסור חמור בכוח אדם, בציד ובתחנות כיבוי, ואינו ערוך להתמודד אפילו עם תרחיש הייחוס הלאומי הקיים – שנכתב כבר בשנת 2018. במקביל, תוכנית אזורי החיץ מתקדמת באיטיות, הרשויות המקומיות אינן ערוכות דיין להתמודדות עם שריפות, ומדינת ישראל עדיין אינה מיישמת היערכות לאומית מספקת לשינויי האקלים.

מסקנת הדוח ברורה: שריפות יער תמיד היו ותמיד יהיו, אך ממדי ההרס שלהן אינם גזירת גורל. בעידן של משבר אקלים מחרף, המשך דחיית ההשקעה במניעה, בהיערכות ובחוסן אקלימי – פירושו הגדלת הסיכון לחיי אדם, לטבע ולכלכלה. אירועי אפריל 2025 צריכים להיזכר כרגע שבו ישראל בחרה להיערך למציאות החדשה – ולא כעוד אזהרה שהתעלמו ממנה.

תוכן עניינים

1רקע

גל השריפות מנקודת מבט אקלימית

- 3 אקלים של שריפות (סקירה אקלימית)
- 7 שרב חוצה גבולות (שריפות נוספות שהתרחשו במקביל במזרח התיכון)
- 8 מדע הייחוס – מופע של אקלים קיצוני (הקשר של גל השריפות למדע הייחוס)
- 9 פייק ניוז והסטת האחריות הממסדית

הערכת נזקים

- 11 השלכות קצרות וארוכות טווח
- 12 פליטות גזי חממה
- 13 מחירי השריפה – סיפורים אישיים (ראיונות וסקירת המצב בשטח)

פערים שנה אחרי - מה נשתנה?

- 18 פער בהיקף המענה הממסדי: אסון הכרמל לעומת שריפות 2025
- 19 היעדר מוכנות מספקת לשריפות בשטחים פתוחים
- 20 מוכנות של הרשות הארצית לכיבוי והצלה, ביחס לתרחיש הייחוס ולפערים התקציביים
- 22 אי יישום מדיניות אזורי חיץ
- 24 פערים במדיניות ניהול היערות של קק"ל
- 25 חוסר היערכות של הרשויות המקומיות
- 26 היעדר היערכות לאומית להתמודדות עם שינויי האקלים

27 סיכום ומסקנות

29 רשימת מקורות

מזה מספר עשורים שאנו עדים להחרפת שינויי האקלים, הנגרמים בשל פעילות אנושית ופליטה גוברת של גזי חממה. שינויים אלו מובילים לעלייה בתדירותם ובעוצמתם של אירועי קיצון אקלימיים, הכוללים בין השאר גלי חום ממושכים, בצורות ותנאי יובש קיצוניים. אירועים אלו יוצרים את התנאים האופטימליים להתפרצותן של שריפות יער רחבות היקף, ומחמירים את המהירות שבה הן יוצאות מכלל שליטה¹.

למרות שבמבט עולמי נרשמה ירידה בהיקף השטחים הנשרפים, בעיקר בשל שינויים בשימושי קרקע באפריקה, **שריפות היער דווקא נמצאות במגמת עלייה מדאגה** – כיום הן אחראיות לאובדן כסוי יער בהיקף כפול, לעומת לפני שני עשורים. בניגוד לשריפות עשב, שהצמחייה בהן מתחדשת במהירות, שריפות יער משחררות לאטמוספירה פחמן דו-חמצני שנאגר במשך עשרות שנים, פוגעות במערכות אקולוגיות מורכבות וגורמות נזק כבד ולעיתים בלתי הפיך למגוון הביולוגי. המגמות העולמיות מקבלות ביטוי חריף במיוחד באזורנו, אשר מתחמם בקצב כפול ביחס לממוצע העולמי. מחקרים עדכניים מצביעים על מגמה עקבית של עלייה במדד מזג האוויר המסוכן לשריפות (FWI – Fire Weather Index) באזור הים התיכון בכלל, ובישראל בפרט².

לצד התנאים המטאורולוגיים המחמירים, התווסף בעשור האחרון גורם סיכון משמעותי ודינמי: הפעילות המבצעית לאורך חזיתות הלחימה. באזורי עימות, ובפרט בגבולותיה הצפוניים והדרומיים של ישראל, שריפות רבות אינן נגרמות עוד רק בשל רשלנות או הצתות מכוונות, אלא כתוצאה ישירה מחילופי אש, ירי רקטי ונפילת מיירטים. כך, השילוב בין המערכות האקולוגיות המתייבשות לבין המצב הביטחוני, יוצר 'משוב חיובי' מסוכן.

מגמות מדאיגות אלו חדלו מלהיות תחזית תיאורטית והפכו **למציאות הרסנית בשטח**, שבאה לידי ביטוי בגל השריפות חסר התקדים שפקד את אזור הרי ירושלים בסוף אפריל 2025.

ב־23 באפריל, ערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה, פרצה שריפה שכלתה כ־7,000 דונם מיוערים בשפלת יהודה³. שבוע לאחר מכן, ב־30 באפריל, יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, פרצה באותו השטח שריפת ענק אשר התפשטה בקצב חסר תקדים, בשל שרב כבד ורוחות עזות. מבקר המדינה הצהיר כי באותו האירוע, כמעט התרחש אסון בכביש 1, "שהיה עלול להיות חמור יותר מאירוע השריפה בכרמל בשנת 2010". במקביל לשריפות הענק באזור שפלת יהודה, פרצו עוד 14 מוקדי שריפה ברחבי ישראל, כשהמוקדים העיקריים היו במחוז צפון ובחדרה. השטח הכולל שנשרף במהלך מועדים אלו שווה ערך לכ־80% משטח השריפה באסון הכרמל, שהייתה החמורה בתולדות המדינה⁴.

דוח זה של גרינפיס ישראל מתפרסם למעלה משנה לאחר גל השריפות החריג, שפקד את הרי ירושלים ושפלת יהודה באפריל 2025; אשר הוביל במצטבר לשריפת כ־26,000 דונם של יערות ושטחים פתוחים ולפגיעה בקהילות, בחקלאות ובמערכות אקולוגיות. מטרת הדוח היא לבחון את היקף הנזקים הסביבתיים, החברתיים והכלכליים שגרמו השריפות, את צעדי המדיניות שננקטו בעקבות האירוע, ואת **מידת ההיערכות של ישראל** להתמודדות עם שריפות בעידן של משבר אקלים.

הדוח מראה כי גל השריפות היה תוצאה של שילוב בין תנאי אקלים קיצוניים של חורף שחון, יובש ממושך ורוחות עזות, לבין תנאי שטח שאפשרו לאש להתפשט במהירות ובעוצמה חריגה. אירוע זה ממחיש את **המציאות החדשה** של ישראל בעידן משבר האקלים, ומחדד את הצורך הדחוף בהיערכות לאומית לאירועי קיצון, הצפויים להפוך לתכופים ולחמורים יותר בעתיד. אירועי השריפות החוזרים בישראל אינם מנותקים מהקשר מתמשך של **הזנחה ממשלתית בהיערכות ובתקצוב**, חוסר תיאום בין גופים ויישום חלקי של המלצות קודמות. אך בראש ובראשונה, הם ביטוי של עידן שינויי האקלים בו אנו חיים.

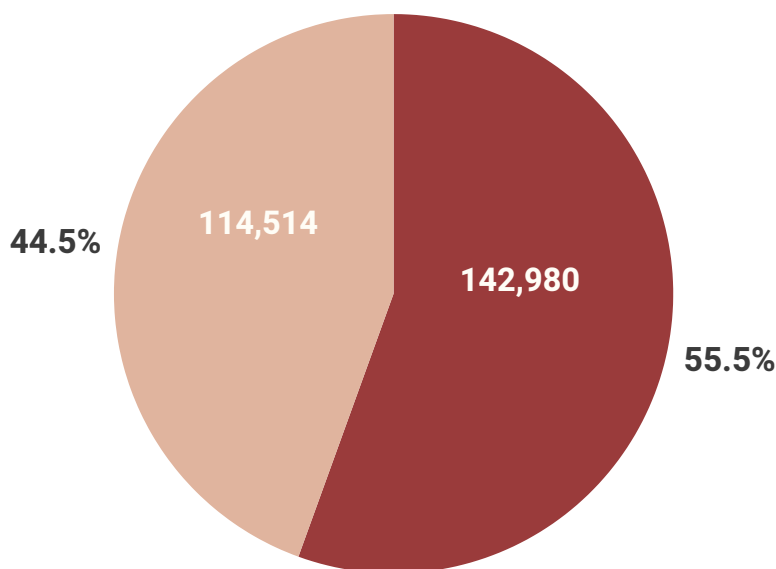
נקודת המוצא של דוח זה היא כי שריפות יער אינן גזירת גורל. אומנם בלתי אפשרי למנוע כל שריפה, אך ניתן לצמצם באופן משמעותי את הסיכון ואת היקף הנזק, באמצעות היערכות מתאימה לצד מחויבות להפחתת פליטות גזי חממה. ככל שמשבר האקלים מחריף, תנאי השריפה בישראל הופכים לקיצוניים יותר, ולכן גם המחיר שמשלמים הציבור, הטבע והכלכלה הולך וגדל. בדוח זה אנו מציגים את פערי המוכנות שנחשפו בעקבות השריפות באפריל 2025, **וקוראים לפעולה מיידית** כדי לחזק את חוסנה של ישראל מול מציאות אקלימית, שהופכת מסוכנת יותר משנה לשנה.

גל השריפות מנקודת מבט אקלימית

אקלים של שריפות

מדי שנה פורצות בשטחים הפתוחים בישראל אלפי שריפות, אך רק חלק קטן מהן הופך לשריפות משמעותיות הכוללות סיכון לחיי אדם, לרכוש ולמגוון הביולוגי. הגורמים אשר משפיעים על קצב ההתפשטות של שריפה הם מצב הצמחייה, הטופוגרפיה ותנאי מזג האוויר⁵.

פילוח סוגי שריפות בישראל 2020-2024

מתרשים זה ניתן לראות כי **שריפות בשטחים הפתוחים הן השכיחות ביותר** ביחס לכלל אירועי השריפות בישראל. בטווח של 4 שנים, בין 2020-2024, פרצו כ-143,000 שריפות בשטחים פתוחים, שמהוות 56% מכלל השריפות בישראל בשנים אלה (סה"כ 257,494 שריפות).

התרשים מבוסס על נתוני כב"ה ובעיבוד משרד מבקר המדינה

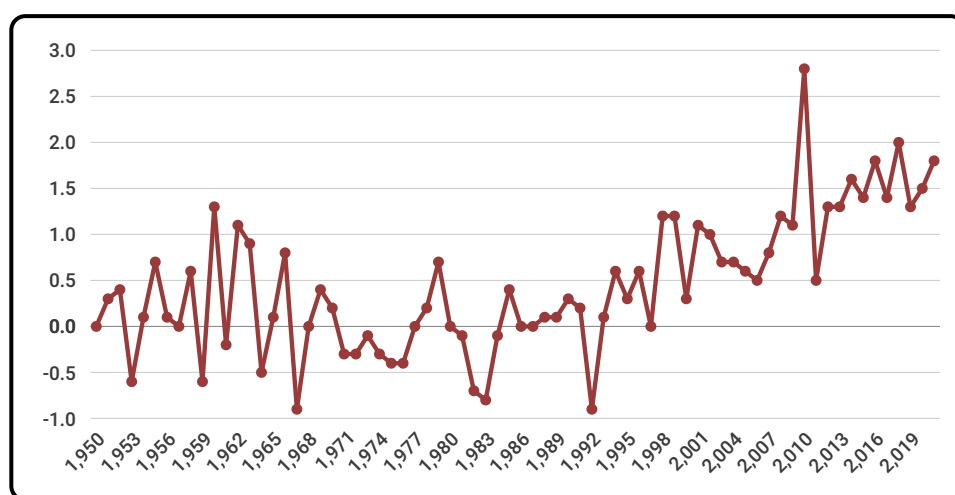
● שטחים פתוחים (יער וחורש) ● אחר (שטח אורבני ובתוך תת קרקעי)

מאז שנות ה-80 נרשמת בישראל **עלייה עקבית** בסיכון להתפתחות שריפות משמעותיות. לפי מדד ההתפשטות הארצי, מספר הימים בשנה שבהם הסיכון לשריפה מוגדר "גבוה" גדל פי 2.5, ומספר הימים שבהם הסיכון מוגדר "גבוה מאוד" או "קיצוני" גדל פי 3. מגמה זו מורגשת גם בשטח – לדברי רונן מכטייב, סגן נציב כבאות והצלה: "עונת השריפות היא עונה שמתארכת ומתרחבת... יש יותר ימי קיצון. לפני 10 שנים היינו מתמודדים עם 7 ימי קיצון בשנה, היום אנו מתמודדים עם **בין 30 ל-40 ימי קיצון**"⁷.

בחלק זה נבחן כיצד שינויי האקלים תרמו להיווצרות תנאי מזג האוויר, שאפשרו את התפרצותן והתפשטותן של השריפות באפריל 2025. הטמפרטורה הממוצעת בישראל עלתה בכ- 1.5°C במהלך 75 השנים האחרונות. עיקר ההתחממות התרחשה **בארבעת העשורים האחרונים**, שבמהלכם נרשמה עלייה של יותר ממעלה אחת בטמפרטורה הארצית הממוצעת. עד לשנת 2050, צפויה באזורנו התחממות של 1.5°C נוספות וההערכה היא שעד סוף המאה ההתחממות המקומית תטפס ב- $2-4$ מעלות צלזיוס⁸. מגמה זו צפויה להחריף את תנאי היובש והחום הקיצוני, ולהגדיל את הסיכון לשריפות נרחבות.

עליית הטמפ' היממתית הממוצעת בישראל

בתרשים ניתן לראות את ההפרש בין ממוצע הטמפ' היממתי השנתי החל מ-1950 ועד 2021, לבין הממוצע היממתי הרב שנתי שחושב על פני השנים 1990-1961.

מהתרשים עולה כי **הטמפ' הממוצעת בישראל עלתה בכ- 1.5°C ב-75 השנים האחרונות**, כאשר התרומה המכרעת מיוחסת ל-40 השנים האחרונות, בהן נצפתה עלייה של למעלה מ- 1°C בטמפרטורה הארצית הממוצעת.

חשוב להבין את המשמעות של עלייה של 1.5°C בממוצע הארצי, שאינה מתחלקת באופן שווה במרחב או בזמן: הממוצע הוא שקלול של אזורים ממתנים – כמו מישור החוף או פסגות ההרים, יחד עם אזורים רגישים, ושל ימים רגילים מול ימים של גלי חום קיצוניים. כך למשל, המשמעות של יום קיץ קיצוני בעוד 25 שנה עבור אזור בקעת הירדן, עשויה להיות זינוק של 6–7 מעלות צלזיוס, ביחס לממוצע ההיסטורי באותו תאריך – מה שהופך יום של 43°C (חום כבד אך מוכר) לאירוע חריג של 50°C , שמהווה **סכנה ממשית לתשתיות, לחקלאות ולחיי אדם**⁹.

בסיכום שפרסם המכון המטאורולוגי, חודש אפריל 2025 נמדד כחם במעט מהממוצע, וכלל שני ימי שרב כבד – ה-23 באפריל וה-30 באפריל. אותם הימים בהם פרצו השריפות הגדולות בשפלה ובהרי ירושלים, כמו גם 14 מוקדי שריפה שונים ברחבי הארץ, העיקריים בהם באזור עפולה, ברמת צבי, ברומת אל הייב, במעיין צבי, בכפר ג'ת וביערות סמוך לאום אל פחם.

תנאי הרקע להתפרצות השריפות באפריל 2025 נבנו לאורך חודשים של יובש חריג. כמויות הגשם באפריל היו נמוכות משמעותית מהממוצע ברוב חלקי הארץ, והסתכמו בפחות ממחצית מכמות הגשמים הרב־שנתית הממוצעת. זאת בהמשך לעונת חורף שחונה במיוחד, שבמהלכה ירדו רק 50%–60% מכמויות המשקעים הממוצעות. ינואר 2025 היה אחד מחודשי ינואר היבשים ביותר שנמדדו בישראל, ובאזורי הגליל ורמת הגולן היה היבש ביותר מאז תחילת המדידות. גם חודש מרץ באותה השנה התאפיין בגל חום חריג וממושך לעונה. **שילוב של מיעוט משקעים, טמפרטורות גבוהות ויובש ממושך**, הוביל להתייבשות נרחבת של הצמחייה, שהפכה לחומר בעירה זמין ואפשרה לשריפות להתפשט במהירות ובעוצמה.

גל השריפות התרחש על רקע תנאי מזג אוויר קיצוניים. ב־23 באפריל פקד את ישראל שרב נבז, שבמהלכו נמדדו טמפרטורות של 40–41 מעלות צלזיוס במישור החוף, בשפלה, בנגב ובעמק הירדן. בשתי תחנות מזידה בערבה אף נשבר שיא הטמפרטורה לחודש אפריל, כאשר נמדדו 44.9°C . בשעות הצוהריים החל השרב להישבר, אך במקביל התחזקו רוחות מערביות, שהגיעו למהירויות של יותר מ־50 קמ"ש. השילוב בין צמחייה יבשה, חום קיצוני ורוחות חזקות יצר **תנאים אידיאליים להתפשטות מהירה של האש**, והוביל לגל שריפות נרחב באזור השפלה ובהרי ירושלים.

לאחר מספר ימים של התקררות יחסית, חלה ב־30 באפריל התחממות מחודשת, שלוותה ברוחות מזרחיות חזקות במהירות של 30–40 קמ"ש ובמשבים שהגיעו ליותר מ־80–100 קמ"ש. באותו יום פרצה מחדש השריפה ביער אשתאול. בתנאים אלו התפשטה האש במהירות חריגה של למעלה משני קילומטרים בשעה, בעוד הרוחות החזקות הפיצו גזים וענפים בוערים, שיצרו מוקדי אש חדשים והקשו מאוד על מאמצי הכיבוי.

במהלך סיור שערכנו בפארק קנדה באפריל 2026, שנה לאחר השריפות, אמר סגן טפסר ד"ר שי לוי, ראש ענף מחקר שטחים פתוחים ושינויי אקלים בכבאות והצלה, כי "קצב התקדמות האש היה כמעט 2 קמ"ש" – קצב התפשטות חריג במיוחד. לדבריו, מדובר **בתופעה המאפיינת את עידן שינויי האקלים** – שריפות עוצמתיות, המתפשטות במהירות גבוהה ומאתגרות את יכולת ההתמודדות של כוחות הכיבוי. ישראל אינה חריגה בהקשר זה; מגמות דומות נצפות בשנים האחרונות גם בדרום קליפורניה, במרכז צ'ילה, בדרום אפריקה ובדרום-מערב אוסטרליה.

התפשטות האש בין גלי השריפות באפריל 2025

תצלום האוויר ממחיש הגידול בשטח הפגוע בין שני גלי השריפות. אם ב-23.04 הפגיעה (המיוצגת באדום) התרומה ביער אשתאול, הרי שב-30.04 היא התרחבה והשתלטה על שטחים נרחבים לכיוון פארק קנדה.

תצלום אוויר של יחידת המיפוי GREENPEACE

גל השריפות של אפריל 2025 לא היה אירוע ישראלי בלבד. באותם ימים התמודדו גם לבנון, סוריה וירדן עם שריפות נרחבות, שהתפתחו תחת אותם תנאי אקלים קיצוניים. העובדה שמוקדי שריפה גדולים הופיעו במקביל במספר מדינות מחזקת את ההבנה כי מדובר בתופעה אזורית, ולא באירוע מקומי חריג.

תמונת המצב במדינות השכנות:

- **לבנון:** גם בלבנון נרשמה עלייה חדה בסיכון לשריפות במהלך אפריל 2025. כבר בתחילת החודש התריע המרכז הלאומי לאיומי טבע (NCNE) על עלייה דרמטית במדד סכנת האש, וב־8 באפריל פרצו שריפות יער במחוז עכאר בצפון לבנון. שיא הפעילות נרשם בין ה־21 ל־30 באפריל, כאשר ההגנה האזרחית הלבנונית פרסמה אזהרות חירום בשל הרוחות והיובש. במהלך ימים אלו דווח על מספר מוקדי שריפות יער וחורש באזור דרום לבנון והר הלבנון, אשר התפשטו במהירות בשל תנאי היובש הקיצוניים. נתונים מתוך ה־LebFire Dashboard של המועצה הלאומית למחקר מדעי בלבנון (CNRS-L) מצביעים על ריבוי מוקדי בעירה בשטחי חורש וחקלאות, במקביל לאירועי הקיצון בישראל. יממה לאחר ה־30 באפריל, דיווחה ההגנה האזרחית כי היחידות השונות טיפלו ב־72 משימות כיבוי שריפות יער וחורש, הקשות שבהן היו באזורי הצפון ובעיירות באזור הרי השוף (Chouf) – שם התמודדו הצוותים עם לשונות אש, שהתפשטו בסיוע רוחות עזות שהגיעו למהירות של 90 קמ"ש. רוחות אלו הובילו לעקירת עצים באזור איטו, והשפעתן הגיעה עד לביירות.

- **סוריה:** גל החום והיובש שפגע בישראל הורגש גם בסוריה. ב־23 באפריל דיווח מערך ההגנה האזרחית הסורי ("הקסדות הלבנות") על עשר שריפות שפרצו במקביל ברחבי המדינה, בהן מספר שריפות יער וחורש. חלק מהשריפות התפשטו לשטחים חקלאיים וגרמו לנזק לרכוש. בהמשך החודש פרסם הארגון הנחיות לציבור למניעת שריפות, עדות נוספת לכך שמדינות האזור כולו התמודדו באותה תקופה עם סיכון מוגבר לשריפות.
- **ירדן:** הממלכה הירדנית התמודדה ב־23 באפריל עם השפעותיו הישירות של השקע השרבי. מנהלת ההגנה האזרחית פרסמה אזהרות חמורות לציבור על סופות חול ורוחות עזות, ובמקביל כוחות הכיבוי נדרשו לבלום שריפות שהתפרצו בשטחי צמחייה יבשה וקנים.

ההבנה כי גל השריפות של אפריל 2025 היה חלק מתופעה אזורית רחבה, מחייבת שינוי בתפיסת הסיכון. אומנם גורמי ההצתה עשויים להשתנות מאירוע לאירוע, אך תנאי האקלים הם שקובעים במידה רבה את קצב התפשטות האש, את עוצמתה ואת היקף הנזק שהיא גורמת. ככל שהאקלים נעשה חם ויבש יותר, כך גדל הפוטנציאל של כל שריפה להפוך לאירוע רחב היקף. במציאות זו אין די בהשקעה במערכי כיבוי בלבד – נדרשת גם מדיניות מניעה והיערכות הכוללת ניהול צמחייה, יצירת אזורי חיץ, חיזוק מוכנות היישובים ושיפור יכולות הגילוי והתגובה המוקדמת. צעדים אלו אינם יכולים למנוע כל שריפה, אך הם יכולים לצמצם משמעותית את היקף הנזק לחיי אדם, לרכוש, לטבע ולחקלאות.

מדע הייחוס - מופע של אקלים קיצוני

בעבר התקשה המדע לקשור אירוע מזג אוויר בודד למגמות אקלימיות גלובליות, אך כיום מדע הייחוס האקלימי העכשווי מאפשר לכמת בדיוק הולך וגובר את תרומתן של פליטות גזי החממה לעוצמתן ולהסתברותן של אירוע קיצון ספציפי. מתודולוגיה זו מתבססת על השוואה סימולטיבית בין "העולם הממשי", לבין מודל ממוחשב של "עולם מקביל" (Counterfactual World) נטול השפעות אנושיות על האקלים. באמצעות הרצת אינספור תרחישים סטטיסטיים, חוקרים יכולים להעריך עד כמה גדלה הסבירות להתרחשותו של אירוע קיצוני, ועד כמה החמירה אינטנסיביות האירוע, כתוצאה מפעילות תעשייתית מצטברת.

אומנם עבור אירוע השריפות בשפלת יהודה באפריל 2025 טרם פורסם מחקר ייחוס ייעודי (Event Attribution Study), אך ניתן להסיק לגביו מסקנות נסיבתיות מוצקות, לאור ספרות מדעית קיימת על אזור המזרח התיכון. המדע מאפשר לנו כיום להמיר נתונים אמורפיים של פליטות גזי חממה לראיות קונקרטיות:

- **החמרת סבירות:** לפי ה-IPCC, אירועי חום קיצוניים – שהיו נדירים בעבר, הפכו שכיחים פי כמה בעשורים האחרונים כתוצאה מההתחממות הגלובלית. באזור הים התיכון, המוגדר כאחד ממוקדי ההתחממות בעולם, מגמה זו מלווה גם בעלייה בתדירותם ובעוצמתם של תנאי יובש המגבירים את הסיכון לשריפות¹⁰.

- **עוצמה פיזיקלית:** מדע הייחוס מוכיח כי שינוי האקלים פועל כמכפיל סיכון, המגביר את חומרת תנאי השריפה. עליית הטמפרטורות, ייבוש הצמחייה, הגברת קצב ההתאדות וריבוי אירועי מזג אוויר קיצוניים – יוצרים תנאים שבהם שריפות מתפשטות מהר יותר, בעוצמה גבוהה יותר והופכות קשות יותר לכיבוי¹¹.

השריפות בשפלת יהודה באפריל 2025 ממחישות כיצד תנאים אלו מתורגמים בפועל לעלייה בסיכון לשריפות נרחבות בישראל, מגמה הצפויה להחריף בעשורים הקרובים.

פייק ניוז והסטת האחריות הממסדית- מציתים קונספירציות

שיח ההצתות השכיח את העובדה המדעית, שתחת התנאים שמייצר שינוי האקלים, הגורם האנושי הוא לעיתים זניח אל מול "מכפיל הכוח" האקלימי. אם בעבר הצתה הייתה עשויה להסתיים בשריפה מקומית שנבלמת בקלות, הרי שתחת תנאי שרב ורוחות במהירות של עשרות קמ"ש, האקלים הוא זה שקובע את היקף הנזק של האירוע והופך אותו לבלתי נשלט.

במובן הזה, האשמה המוטלת על המצית משמשת ככלי פוליטי להסטת האחריות מהמחזל הממשלתי בהיערכות לשינויי האקלים. שכן הרבה יותר קל לרדוף אחרי נבל אנושי, מאשר להסביר לציבור מדוע לא הוקצו התקציבים הנדרשים לבניית חוסן אקלימי, מדוע חוק האקלים נותר במגירה, ומדוע תקציבי מערך הכבאות ומניעת השריפות ממשיכים לספוג קיצוצים, דווקא כשהאיום הסביבתי הופך לקיומי.

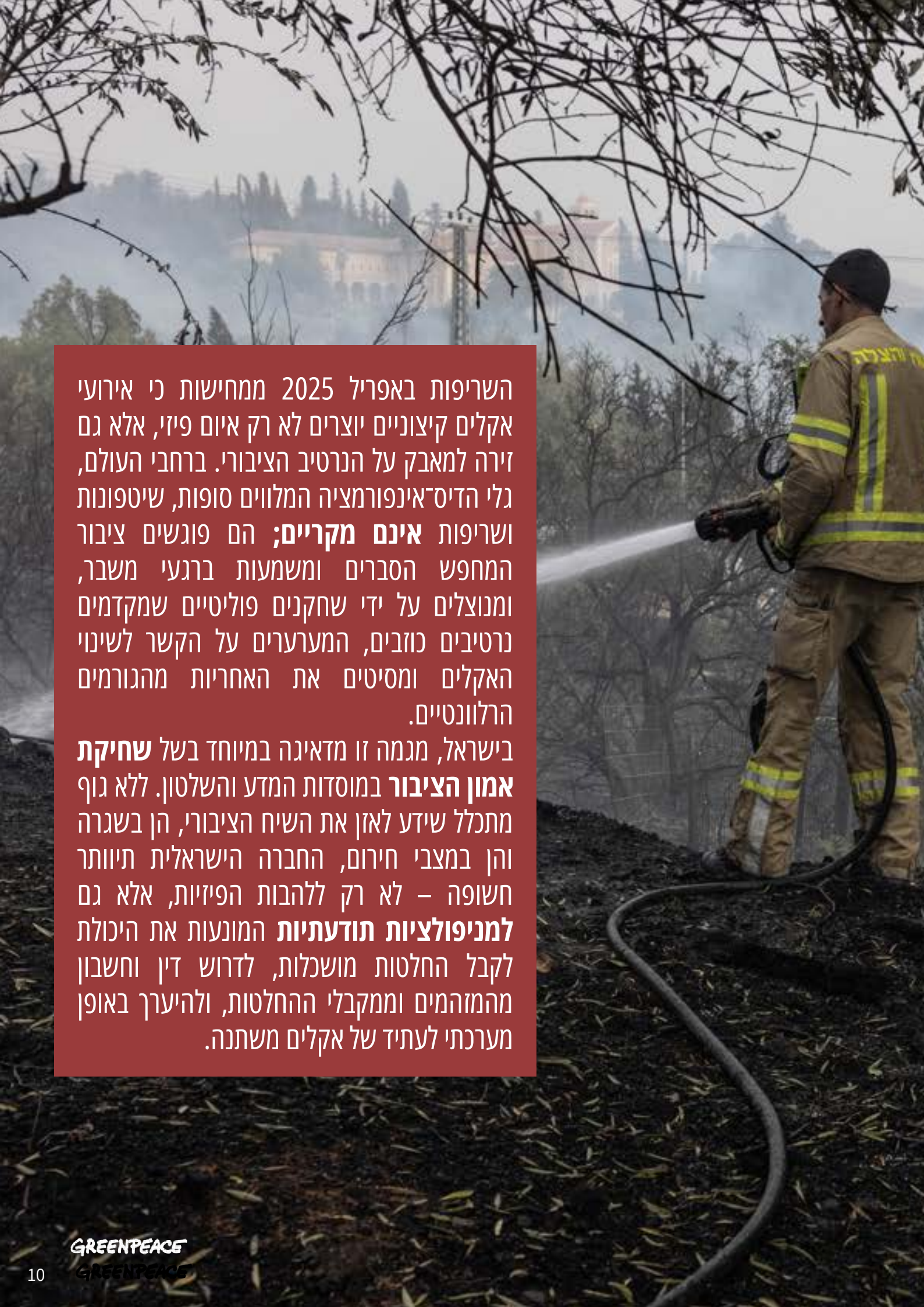
אירועי השריפות של אפריל 2025 התרחשו בנקודת זמן רגישה במיוחד: בעיצומה של מערכה צבאית מתמשכת, בסמיכות לחגיגות יום העצמאות, ובזמן של אקלים חברתי מתוח. שילוב זה יצר קרקע פורייה **להפצה מהירה של פייק ניוז** ושל תיאוריות קונספירציה, אשר ביקשו למסגר את האסון האקלימי-אקולוגי כאירוע ביטחוני-לאומני של "טרור הצתות".

מיד עם פרוץ הלהבות, הופצו ברשתות החברתיות ובערוצי תקשורת מרכזיים סרטונים ומפות מגמתיות. מפות אלו ניסו להוכיח כי האש "מזלגת" על יישובים פלסטיניים – תוך התעלמות מוחלטת מהבדלים טופוגרפיים, מסוגי היערות (נטיעות עצי האורן, המועדים לפורענות בשטח ישראל) ומדיווחים מקבילים על שריפות ענק בסוריה ובלבנון.

לפי תחקיר שפרסם ארגון FakeReporter, הפצת הפייק ניוז פעלה במוזל של תיבת תהודה – מהשוליים הקיצוניים ברשתות החברתיות, דרך בוטים ואנשי תקשורת, ועד לדרגים פוליטיים בכירים, לרבות חברי כנסת ושרים.

בניגוד לשיח המתלהם, שהתפשט כמו אש בשדה קוצים, דוחות הסיכום של משטרת ישראל ושירות הביטחון הכללי, שפורסמו ביוני 2025, העלו תמונה שונה בתכלית. הממצאים הראו כי מרבית השריפות נגרמו בשל רשלנות, בשל כשלים ברשת החשמל או בעקבות הצתות פליליות – שאינן על רקע לאומני. הגורם המשותף לכולן לא היה אידיאולוגיה, אלא המצב בשטח: היובש הקיצוני ומהירות הרוח, שהפכו

כל אירוע נקודתי לאסון בעל השפעה נרחבת. הנזק הגדול ביותר של מכונת ההפצה של הפייק לא היה ההסתה עצמה, אלא זה שהיא מנעה את היכולת לנהל דיון רציונלי, ואפשרה למקבלי ההחלטות להתחמק מביקורת על חוסר ההיערכות לאירוע.

השריפות באפריל 2025 ממחישות כי אירועי אקלים קיצוניים יוצרים לא רק איום פיזי, אלא גם זירה למאבק על הנרטיב הציבורי. ברחבי העולם, גלי הדיס-אינפורמציה המלווים סופות, שיטפונות ושריפות **אינם מקריים**; הם פוגשים ציבור המחפש הסברים ומשמעות ברגעי משבר, ומנוצלים על ידי שחקנים פוליטיים שמקדמים נרטיבים כוזבים, המערערים על הקשר לשינוי האקלים ומסיטים את האחריות מהגורמים הרלוונטיים.

בישראל, מגמה זו מדאיגה במיוחד בשל **שחיקת אמון הציבור** במוסדות המדע והשלטון. ללא גוף מתכלל שידע לאזן את השיח הציבורי, הן בשגרה והן במצבי חירום, החברה הישראלית תיוותר חשופה – לא רק ללהבות הפיזיות, אלא גם **למניפולציות תודעתיות** המונעות את היכולת לקבל החלטות מושכלות, לדרוש דין וחשבון מהמזהמים וממקבלי ההחלטות, ולהיערך באופן מערכתי לעתיד של אקלים משתנה.

נזקי גל השריפות

השלכות קצרות וארוכות טווח

השלכות סביבתיות

- **זיהום אוויר:** ענן העשן והפיח שנוצר בשריפה, מכיל חלקיקי פיח, גזים רעילים וכימיקלים מסוכנים לסביבה.
- **זיהום קרקע ומים:** מעבר לזיהום האוויר המידי, שקיעת הפיח והכימיקלים מהשריפה עלולה לגרום להצטברות חומרים רעילים בקרקע ובמקורות מים – פגיעה המשפיעה על עולם החי והצומח.
- **פגיעה במגוון הביולוגי:** בטווח הקצר, השריפה גורמת להרס בתי גידול ולקיטוע של רצפים טבעיים – אשר עשויים לפגוע במארג האקולוגי המקומי. השריפה יוצרת תנאים נוחים להתבססותם של מינים פולשים או מינים עמידים לאש, על חשבון המינים המקומיים. נוסף על כך, השריפה עלולה לפגוע בפוריות הקרקע ולצמצם את יכולת ההתחדשות הטבעית של הצומח.
- **תמותת עצי האורן:** בשנה האחרונה מתו בארץ למעלה ממיליון אורנים, כאשר באזור שפלת יהודה מומחים קושרים בין התמותה החריגה לבין נזקי השריפות שאירעו. הסבר אחד הוא שרבבות העצים שנפגעו יצרו כר פורה למזיקים, שהתפשטו משם גם לעצים בריאים שלא עלו באש. אפשרות נוספת היא שקרינת החום העצומה מהלהבות פגעה ביערות הסובבים וגרמה להתייבשותם, גם ללא מגע ישיר עם האש¹⁵.
- **החרפת ההתחממות העולמית:** שריפות בשטחים פתוחים – בהן נשרף חומר אורגני, פולטות כמויות אדירות של גזי חממה, כדוגמת פחמן דו-חמצני, לאטמוספירה. במקביל, אובדן הצמחייה פוגע ביכולת הטבעית של היער לספוח פחמן מהאוויר – דבר המאיץ את ההתחממות. תהליך זה יוצר "מעגל משוב מסוכן": ההתחממות מייצרת תנאי מזג אוויר קיצוניים, שמגדילים בתורם את הסיכון לשריפות חמורות אף יותר בעתיד.

שנה לאחר שריפות אפריל 2025, ובהיעדר נתונים רשמיים מלאים על היקף הנזק, ניתן לאמוד את חומרת האירוע דרך ההשלכות הבריאותיות, הסביבתיות והכלכליות המוכרות משריפות בשטחים פתוחים. הערכות אלו נשענות, בין היתר, על סקירת המכון הלאומי למדיניות אקלים וסביבה (מאי 2025), בנושא שריפות יער בישראל על רקע משבר האקלים¹².

השלכות בריאותיות

- **חשיפה לעשן:** העשן מכיל חלקיקים נשימים, פחמן חד-חמצני וכימיקלים מסרטנים, הגורמים לעלייה בתחלואת ריאות ולב, ובמקרים מסוימים לסכנת חיים.
- **אוכלוסיות בסיכון:** פגיעה מוגברת בקרב ילדים, קשישים, נשים בהריון וחולים כרוניים, אשר נמצאים בסיכון מוגבר לאשפוז ולתמותה.
- **גורמי סיכון נוספים:** השילוב של גלי חום קיצוניים ויובש מגביר את הסיכון להתייבשות ולמכות חום. נוסף על כך, העשן עלול לשמש כנשא למחוללי מחלות (פתוגנים) למרחקים גדולים.
- **פגיעה ברווחה ובאיכות חיים:** השריפות הובילו לצמצום ניכר בזמינותם של מרחבי טבע, העומדים לרווחת הציבור¹³. במוקד הנזק נמצאים אתרים כגון פארק קנדה, שנשרף כליל, ויער אשתאול – שנותרו סגורים עד היום; וכן שמורת הכפירה, שספגה פגיעה חוזרת (לאחר שכבר נשרפו בה כ-8,000 דונם ב-2016)¹⁴. אובדן השטחים הללו הוא פגיעה במשאב חיוני, שכן מחקרים מדגישים את תרומתם של שטחים אלו לרווחה הנפשית ולבריאות הפיזית של בני האדם.

פליטות גזי חממה

ללא הפניית תקציבים הולמים – הן לכיבוי שריפות והן למניעתן, אנו גוזרים על עצמנו עלויות גבוהות בהרבה בהמשך הדרך. על פי הערכות הרשות הארצית לכבאות והצלה, מזקי השריפות בשטחים פתוחים מסתכמים ביותר מ-3.5 מיליארד ש"ח בשנה – בעוד שתקציב הרשות כולה לשנת 2026 עומד על כ-2.17 מיליארד ש"ח בלבד. כפי שהדגיש מבקר המדינה: "בעלות נזק זה, ניתן היה לתחזק ולפתח את מערך הכבאות כך שיוכל להתמודד עם אתגרים אלו".

הנתונים מייצרים תמונה חד-משמעית: העלויות של כיבוי שריפה הן גבוהות משמעותית ממניעתה מראש, וכך גם עלויות השיקום והתמיכה במערכות אחרי השריפה – גם כשמדברים על תהליכי השתקמות טבעיים של הטבע¹⁶. לכן, השקעה במניעה אינה רק מהלך מקצועי נכון – אלא חלופה כלכלית עדיפה, המונעת את העלויות הכבדות הכרוכות בהתמודדות עם השלכות השריפות בדיעבד¹⁷.

על בסיס ניתוח שטח השריפה (כ-26,000 דונם) ובעזרת שימוש במקדמי פליטה ממאגר GFED (Global Fire Emissions Database), ניתן להעריך כי השריפות בשפלת יהודה גרמו לפליטת גזי חממה לאטמוספירה **בכמות מוערכת של כ-350,000 טון** של שווי-ערך פחמן דו-חמצני. הערכה זו מתבססת על עומס דלק גבוה, המאפיין יערות מחטניים וחורש ים-תיכוני ותיק, ועל שיעור בעירה גבוה במיוחד – שנבע מתנאי היובש הקיצוניים של אפריל 2025.

לשם השוואה, הממחיתה את היקף הקיצוניות של האירוע – היקף הפליטה מהשריפות, שנמשכו ימים ספורים בלבד, שקולה לצריכת החשמל השנתית של עיר ישראלית בינונית, עם עשרות אלפי משקי בית. על בסיס נתוני הספר הירוק של המשרד להגנת הסביבה, המעריך את העלות החיצונית של פליטות גזי חממה לכל טון פחמן – **הנזק הכלכלי הישיר מפליטות גזי החממה** בלבד של שריפה זו, נאמד בכ-100 מיליון ש"ח. סכום זה אינו כולל את עלויות הכיבוי, את עלויות שיקום התשתיות או את מחיר הפגיעה בבריאות הציבור.

מחירי השריפה – סיפורים אישיים

מושב מסילת ציון

מושב מסילת ציון, השוכן סמוך לבית שמש – בין יער אשתאול לפארק רבין, ספג את הפגיעה הקשה ביותר במהלך גל השריפות של אפריל 2025. תושבי המושב נאלצו להתפנות מבתיהם פעמיים בפרק זמן קצר, תחילה בשריפה שפרצה ב־23 באפריל ופעם נוספת בזו של ה־30 באפריל. עמית יפרח, מזכ"ל תנועת המושבים, הגדיר את האירוע כשריפה החקלאית הנרחבת ביותר מקום המדינה. יורם אליאס, יו"ר המושב, פירט את היקף הנזקים החקלאיים: "כ־650 דונם ענבים ליין נשרפו כמעט כולם, עשרות דונמים של כרמי זיתים, עשרות דונמים של מטע לולבים, מטע משמש נשרף כולו, כ־150 דונם שדות חיטה ותלתן נשרפו כליל, משתלה של אחד מחברי המושב נשרפה כליל וגגות אסבסט של שלושה לולים נשרפו"¹⁸.

אחד המקרים המייצגים את חומרת הפגיעה ברכוש, הוא סיפורה של **משתלת פולק** – עסק משפחתי הפועל במושב מאז שנת 1987. דוד פולק, הבעלים של המשתלה המשפחתית, תיאר כי רוב שטח המשתלה עלה באש, וכי מה שלא נשרף נפגע מהעשן הכבד. מעבר לפגיעה במשתלה, פולק הביע תסכול מהתנהלות הרשויות; לדבריו, בזמן שהמשפחה פונתה מהיישוב, גורמי הכיבוי לא דיווחו על הנזק לרכוש החקלאי, מה שיצר אצלו את התחושה שזנק מסוג זה נתפס כתוצאה "אגבית" בלבד. למרות שהנזק נאמד ביותר משלושה מיליון שקלים, פולק נותר ללא פיצוי כספי בשל הגדרות בירוקרטיות.

העובדה ששתי שריפות משמעותיות פקדו את המושב בהפרש של ימים ספורים, הושפעה מהיעדר פעולות מנע ומתחזוקה לקויה של השטח. כפי שמתאר פולק, התושבים התריעו בעבר על הצורך הקריטי ב"קווי אש" – רצועות חיץ של 80 עד 100 מטרים נקיים מצמחייה סמוך לאזורי המגורים – אך דרישותיהם לא נענו. גם בקשות מפורשות של המושב לניקוי העשבייה והסבך ביער הסמוך לא זכו לטיפול. יו"ר המושב סיכם את תחושת חוסר המוגנות של היישוב וציין כי המושב אינו ערוך להתמודדות עם שריפה נוספת, בעוד הדרך לשיקום הנזקים הקיימים עודנה ארוכה. **המקרה של מסילת ציון ממחיש כיצד המחזל ביצירת אזורי חיץ ובתחזוקת היער הופך אירועי אקלים קיצוניים לאסונות רחבי היקף.**

"זה היה עניין של דקות, מרגע ההבנה שיש עשן עד שזה עולה לאירוע גדול," משחזרת תמר את קצב ההתפשטות המסחרר של השריפה. "מבחינת העוצמה והאינטנסיביות... היא עלתה בקצב מטורף – כל התנאים מסביב היו מאוד מותאמים לאש".

שבוע לפני גל השריפות הגדול, התרחש אירוע שריפה שבעקבותיו פונו התושבים. אירוע זה הכניס את הקהילה לכוננות גבוהה, אשר תרמה לפינוי היעיל והמהיר שבוצע שבוע לאחר מכן. בזכות המודעות הגבוהה של התושבים, ובשילוב פעולותיהם של כוחות הכיבוי מהאוויר ומהקרקע שנאבקו לבלום את חזית האש, נמנעה פגיעה בנפש וברכוש.

עם זאת, הנזק האקולוגי ליער העוטף את הכפר היה מוחלט. תמר מתארת את החזרה לכפר כחווייה סוריאליסטית: "זה היה כמו אחרי שלג כבד, שהכל לבן. הכל מכוסה באפר הלבן, העצים שחורים ויש דממה. שלושה ימים אחרי עדיין היו בורות שמוציאים עשן, שורשים של עצים שהמשיכו כגחלים מתחת לקרקע". למרות ההרס, כבר אז נראו סימני התאוששות ראשונים של הטבע – עקבות של בעלי חיים, ונמלים שהתרוצצו על האדמה החשופה.

היישוב שלום (וואחאת אל־סלאם) ממוקם בנקודה ייחודית הצופה לעמק איילון, כשהוא מוקף כמעט מכל עבריו ביערות אורנים ובצמחיית חורש צפופה, המגיעה עד סמוך לקו הבתים. עבור הקהילה היהודית-ערבית החיה במקום, הקרבה הזו לטבע היא חלק בלתי נפרד מהיומיום, אך היא גם מציבה אתגר בטיחותי מתמשך לאורך השנים. הזיכרון הקהילתי של נווה שלום שזור באירועי אש – החל מהשריפה הגדולה של שנת 2016, שהדגישה את רגישות האזור; ועד לאירועי ההצתה בשנת 2020, שבהם נפגעו מבני ציבור מרכזיים כמו בית־הספר והספרייה. ניסיון העבר הזה יצר רגישות גבוהה בקרב התושבים בכל הנוגע לסכנת דליקות, במיוחד במהלך חודשי הקיץ ובתקופות שרב, בהן היישוב נדרש לעיתים קרובות להיערכות מוגברת ואף לפינוי.

המציאות הזו הכתה שוב ב־30 באפריל 2025. תמר זהר שמש – תושבת היישוב, אשת חינוך יער וחברה בצוות החוסן הקהילתי, מספרת כי היישוב, הממוקם ממש על קו היער, מצא את עצמו בחזית האש והחל בפינוי באופן עצמאי, עוד טרם קבלת התרעה רשמית.

בתמונה: תמר זהר שמש מנווה שלום

מנזר השתקנים בלטרון

הוודות למאבק עיקש של כוחות הכיבוש, האש נבלמה בנקודות מסוימות במרחק של שני מטרים בלבד מקירות המנזר, והמבנה עצמו ניצל בנס ולא נפגע – אך הנזק למשק החקלאי מסביב היה כבד. השריפה כילתה בין 1,000 ל-1,500 עצי זית שנשרפו עד לשורש, מתוך כ-4,000 עצים שבבעלותם; והשמידה כחמישה דונמים של גפנים – שליש מכלל שטחי הכרמים של המנזר. המראות ביום שאחרי הותירו סביבה שחורה וחרוכה, במקום שהיה עד לא מכבר ירוק ופורה. למרות האובדן הכלכלי והחקלאי המשמעותי, חודשי הקיץ שלאחר מכן עמדו בסימן של שיקום ותקווה: המנזר פתח את שעריו למתנדבים בשבתות, כדי לסייע בנטיעה מחדש של המטעים והכרמים; וזכה להיענות מרשימה מצד הציבור הרחב, שהגיע בהמוניו כדי לעזור לנזירים לשקם את מקור פרנסתם ולהחזיר את הצבע לשדות לטרון.

מנזר השתקנים בלטרון הוקם בשנת 1890 על ידי נזירים מהמסדר הטראפיסטי שהגיעו מצרפת. הוא מהווה אי של שקט ומסורת חקלאית בלב עמק איילון, כבר למעלה מ-135 שנה. במנזר חיים נזירים בני לאומים שונים, המנהלים אורח חיים ייחודי המבוסס על "תפילה ועבודה" ועל נדר של שתיקה והימנעות משיחת חולין. מקור הפרנסה המרכזי של הנזירים מתבסס על תוצרתם החקלאית ועל המוניטין ארוך השנים של המשק שלהם; המנזר מפעיל יקב המייצר עשרות אלפי בקבוקי יין בשנה ובית בד המפיק שמן זית איכותי, הנמכרים בחנות המנזר המושכת אליה מטיילים רבים. עבור הנזירים, העבודה בשדות וביקב אינה רק צורך כלכלי, אלא חלק מהתפיסה הדתית של קיום עצמי מיגיע כפיים. לכן, השדות והמטעים המקיפים את המבנה ההיסטורי הם לב מפעל חייהם.

השלווה הזו הופרה ב-30 באפריל 2025, כאשר שריפת הענק התפצלה והקיפה את מתחם המנזר מכל עבריו, מה שהוביל לאירוע היסטורי וחריג, שבו פונו כל הנזירים מביתם ועברו למנזר סמוך באבו גוש – לראשונה מזה למעלה מ-100 שנה

בתמונה: האח דניאל, מנזר השתקנים

פארק קנדה (פארק איילון-קנדה), המנוהל על ידי קק"ל, משתרע על פני 12,000 דונם במרחב שמעבר לקו הירוק ומתאפיין ביערות נטע אדם, המורכבים מאורנים ומברושים וביניהם שרידי בוסתנים של כפרים ערביים, מעיינות ותצפיות. עם זאת, ריכוז האורנים הגבוה בפארק הפך אותו למוקד פגיעות משמעותי במהלך גל השריפות של אפריל 2025.

האירוע בפארק קנדה לא היה שריפת יער שגרתית. במהלך ראיון שערכנו עם סגן טפסר ד"ר שי לוי, ראש ענף מחקר שטחים פתוחים ושינויי אקלים בכבאות והצלה, בשטח פארק קנדה באפריל 2026, שנה לאחר האסון, הוא הצביע על סימני הבעירה הייחודיים שנותרו בשטח כעדות לעוצמת האירוע. ד"ר לוי, הסביר כי **"קצב התקדמות האש היה כמעט 2 קמ"ש"**, שזה קצב מאוד חריג. לדבריו, עוצמת הבעירה ומהירותה הובילו להגדרת האירוע כ-"סופת אש" – תופעה בה האש שוטפת את השטח במהירות כה רבה, עד שהיא מאתגרת את כוחות הכיבוי המיומנים ביותר. מאפיין בולט של סופת האש בפארק קנדה היה שהאש כילתה את צמרות האורנים, בעוד שגזעי העצים עצמם לא נשרפו לחלוטין.

האירוע בפארק קנדה המחיש את המוגבלות של יערות האורן מול החרפת שינויי האקלים. ד"ר לוי מסביר כי אנו ניצבים בפתחו של **"עידן המגה-שריפות"** – המחייב שינוי אסטרטגי בהרכב היער. לדבריו, האורנים – שאולי נחשבו לנכונים לנטיעה בעבר – מתגלים כיום כגורם המאיץ את התפשטות האש, בשל רגישותם הגבוהה לתנאי יובש וחום. הפתרון, לפי ד"ר לוי, טמון ב**שיקום החורש המקומי**: "השאיפה היא לנטוע רחבי עלים (אלה ארץ ישראלית, חרוב, אלונים וכו'), מינים מקומיים שהיו פה בעבר", אשר יהפכו את היער לאמיד וחסין יותר מפני שריפות, בצל תנאי האקלים ההולכים ומקצינים.

מזקי השריפה חורגים מעבר לעצים השרופים. ברמה האקולוגית, שריפות בעצימות כזו פוגעות פגיעה אנושה במארג החיים. המיקרו־אורגניזמים בקרקע נפגעים, מה שמאריך משמעותית את תהליך השיקום. נוסף על כך, אובדן הצמחייה שמייצבת את הקרקע מעלה את החשש לסחף קרקע ונגר – תופעות שעלולות לעכב את השתקמות בית הגידול. נכון להיום, בעקבות הפגיעה והחשש מקריסת עצים שרופים, פארק קנדה נותר סגור לכניסת קהל.

שנה אחרי - הכניסה לפארק קנדה אסורה

מה נשתנה? הפערים שנותרו גם שנה לאחר השריפות

פער בהיקף המענה הממסדי: אסון הכרמל לעומת שריפות 2025

הרגרסיה המדאיגה ביותר בין הטיפול המערכתי באסון הכרמל לבין השריפות של אפריל 2025, מתבטאת במידת ההתייחסות שקיבל כל אחד מאירועים אלו במסגרת דיונים בכנסת. בדיקה של פרוטוקולי הישיבות מגלה כי בשנה שלאחר אסון הכרמל התקיימו לא פחות מ־10 דיונים בוועדות שונות, אשר עסקו באסון הכרמל. מנגד, ובהבדל משמעותי – שנה לאחר השריפות הקשות בהרי ירושלים, **התקיימה ישיבה אחת בלבד** שעסקה באופן ייעודי בנושא זה ובחנה את מוכנות המדינה לשריפות ענק.

פער זה מדגיש את הדעיכה בדחיפות של המענה הממסדי, ואת החובה המוטלת כעת על מקבלי ההחלטות להתעורר ולפעול – רגע לפני שמשבר האקלים יוביל לאסון הבא.

השנה שלאחר אסון הכרמל התאפיינה בגיוס משאבים חסר תקדים, הקמת ועדות, גיבוש תוכניות פעולה והשקעות משמעותיות במערך הכבאות. לעומת זאת, תמונת המצב שנה לאחר גל השריפות שפקד את הרי ירושלים באפריל 2025, מצביעה על **התקדמות מוגבלת ביותר** בטיפול בפערים שנחשפו – למרות שהאירוע הוביל לשריפת כ־26,000 דונם של יערות ושטחים פתוחים ולנזקים סביבתיים, חברתיים וכלכליים נרחבים.

מתוך תמונת מצב של מערך הכיבוי בעקבות השרפה בכרמל, עולה כי חודשים ספורים בלבד לאחר אסון הכרמל, התקבלה החלטת ממשלה מס' 2699 (ינואר 2011), לשיפור היערכות העורף למצבי חירום¹⁹. החלטה זו לא נותרה על הנייר, אלא גובתה במקורות תקציביים קונקרטיים והניעה רפורמה לשינוי מבני של שירותי הכבאות – אשר הומלץ על ידי ועדות מומחים עוד משנת 1976, ללא הועיל. בתוך שנה אחת בלבד הוקמה טייסת הכיבוי האווירית (מאי 2011), ובשנת 2012 הוקמה הרשות הארצית לכבאות והצלה (כב"ה).

נוסף על כך, כשנה לאחר האסון **הוקמה ועדת מומחים** משותפת למשרדי הממשלה, ארגוני סביבה, אנשי אקדמיה ונציגי קק"ל – אשר גיבשה תוכנית לאומית מקיפה לשיקום הכרמל²⁰; עבודה הקצה משרד האוצר תקציב ייעודי של 55 מיליון ש"ח²¹. במקביל, הוקמה ועדה משותפת לקק"ל ולרטי"ג, להגדרת קווי חיץ סביב יישובים; ושני הגופים שדרגו משמעותית את מערכי הכיבוי שלהם, באמצעות רכש כבאות בעלות קיבולת גבוהה, ציוד מיגון אישי, ומכלי מים לרכבי שטח. המענה הסוציאלי והכלכלי לנפגעים היה אף הוא מהיר, וכלל תקציב סיוע מיידי לרשויות המקומיות שנפגעו מטעם משרד הרווחה, ובהמשך (כ־5 שנים לאחר האירוע) הוסדרו פיצויים משמעותיים לבעלי עסקים ובתים במסגרת הסכם פשרה מול המדינה²².

היעדר מוכנות מספקת לשריפות בשטחים פתוחים

מרכז המחקר והמידע של הכנסת מציין כי דילול צמחייה באמצעות רעייה ותכנון קווי חיץ הם כלים מרכזיים לצמצום רצף חומר הבעירה, ולהקטנת השטח שעלול להישרף. רשות הטבע והגנים כבר מפעילה, יחד עם כב"ה, קק"ל וצה"ל, שריפות יזומות לצורך יצירה ותחזוקה של אזורים שבהם הצמחייה מדוללת.²⁵

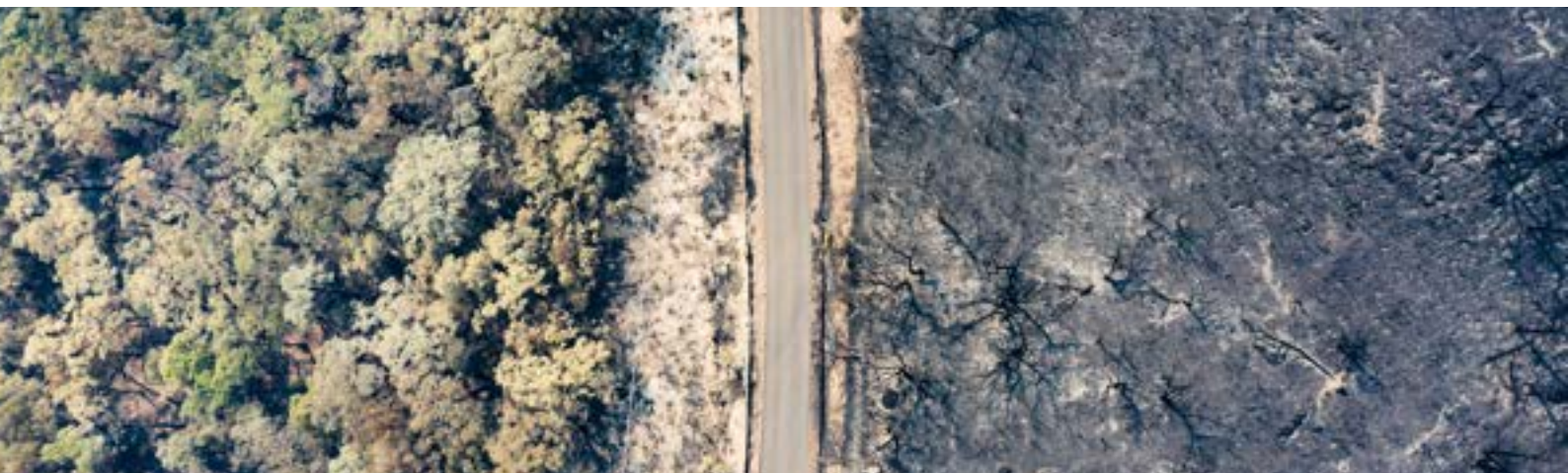
חלק מהפתרונות אינם מחייבים הקמת מערכים חדשים מן היסוד, אלא תגבור של צוותי השטח ושימוש יעיל יותר בתשתיות הקיימות. בין האפשרויות שנבחנו לאחרונה: שילוב כוח אדם נוסף בסוירים, בתצפיות, בתחזוקת שבילים ודרכי גישה, בניהול צמחייה ובזיהוי מוקדם של מוקדי סיכון. יישום שיטתי של פעולות אלה, בתיאום בין כב"ה, רט"ג, קק"ל והרשויות המקומיות, יכול לחזק את המניעה ואת יכולת התגובה הראשונית לפני שהאש מתפתחת לשריפת ענק.²⁶

ואולם, גם מערך מניעה יעיל בשטחים הפתוחים אינו יכול להחליף מערך כבאות, המצויד ומאויש בהתאם לאיום. **תמונת המצב שנה לאחר השריפות מצביעה על פערים חמורים גם ביכולת המענה המבצעית הארצית.**

הפער בהתמודדות עם שריפות הענק אינו מתחיל רק ברגע שבו האש יוצאת משליטה. הוא מתחיל בשגרה, באופן שבו המדינה מנהלת את השטחים הפתוחים ונערכת למנוע ממוקד אש קטן **להפוך לאסון רחב היקף**. שריפות בשטחי יער וחורש הן סוג השריפות השכיח ביותר בישראל: בשנים 2020–2024 תועדו כ-143 אלף שריפות בשטחים פתוחים, שהיוו 56% מכלל השריפות במדינה באותן שנים. בממוצע התרחשו מדי שנה כ-28,500 שריפות בשטחים פתוחים, ובהן כ-50 שריפות חורש משמעותיות.²³

לרשות הטבע והגנים ולקק"ל תפקיד מרכזי במניעה, בהיערכות ובתגובה הראשונית בשטחים שבניהולן. פקחי רשות הטבע והגנים מכבים מדי שנה כ-300 שריפות קטנות, ומסייעים לכבאות והצלה במאות אירועים נוספים – בין היתר בזכות היכרותם עם דרכי הגישה, עם סוגי הצומח ועם תנאי השטח. נתונים אלה ממחישים כי טיפול מהיר במוקדים קטנים הוא חלק חיוני מההגנה על הטבע ומהמאמץ למנוע את התפתחותן של שריפות גדולות.²⁴

אלא שהמוכנות הנדרשת אינה יכולה להתבסס רק על תגובה לאחר פרוץ האש. **היא מחייבת עבודת שטח קבועה לאורך השנה:** איתור מוקדי סיכון, פתיחה ותחזוקה של דרכי גישה, גיזום ודילול צמחייה, הפחתת חומר בעירה, רעייה מבוקרת, הקמת אזורי חיץ ושימוש זהיר בשריפות יזומות.

מוכנות של הרשות הארצית לכיבוי והצלה, ביחס לתרחיש הייחוס ולפערים התקציביים

בתוכנית 2026 לעומת זאת, כבר מופיע פירוט משימות – אך ללא התייחסות למחסור החמור בכוח האדם, שעליו מתריע הנציב.

גם בתחום התשתיות ניכרת התקדמות מוגבלת: לאחר שבשנת 2024 לא הוקמה אף תחנת כיבוי חדשה, בשנת 2025 החלה הקמתה של תחנה אחת בלבד – בבית חנינא. בתוכנית העבודה לשנת 2026 **אין כל התייחסות להקמת תחנות נוספות**, חרף המחסור הידוע ב־32 תחנות כיבוי.

השילוב בין הפערים בבניין הכוח לבין השפעות שינויי האקלים, המאיצים את עוצמת השריפות ואת קצב התפשטותן, מוביל להתארכות זמני התגובה של כוחות הכיבוי. כפי שציין נציב כב"ה, **מדובר בעיכוב גורלי** בפרק הזמן הקריטי הנדרש לבלימת האש, בטרם היא תופסת תאוצה ויוצאת מכלל שליטה.

לא די בניסיון להדביק את פערי המוכנות לתרחיש הייחוס הנוכחי – המציאות מחייבת גיבוש של איום ייחוס עדכני. כפי שמתריע מבקר המדינה במכתבו ממאי 2025, התרחיש הקיים אינו משקף את הסיכונים המחמירים בשטח, בפרט לנוכח החרפת שינויי האקלים.

היעדר תכנון ארוך טווח: לפי דבריו של מבקר המדינה ממאי 2025, כב"ה מתנהלת מזה שבע שנים **ללא תוכנית עבודה רב־שנתית**³¹. היעדר קיומה של תוכנית רב־שנתית הוא חסם בקידום פרויקטים ארוכי טווח לטובת התעצמות כב"ה, המוביל לליקויים בהיערכות הרשות לאתגרים הניצבים בפניה. בדיון שנערך בדצמבר 2025, נציב הכבאות שיתף כי הוכנה תוכנית רב שנתית לצורך התמודדות עם תרחיש הייחוס, ושהפער ביישומה הוא תקציבי, אך לא פורט מעבר לכך.

פערים תקציביים: בדיון שנערך במאי 2025 הודגש כי כבר בדוחות מבקר המדינה מהשנים 2018 ו־2021, נקבע כי הרשות הארצית לכיבוי והצלה (כב"ה) פועלת בפער מובנה²⁷. כלומר, ישנו מחסור ממושך בתקציב ובכוח אדם, המייצר פער בין האיומים בשטח לבין יכולת המענה המבצעית. כפי שציין מבקר המדינה במאי 2025, בהקשר של גל השריפות שפקד את הרי ירושלים – כשל זה נובע ממדיניות תקצוב לאומית שאינה הולמת את המציאות האקלימית המקצינה²⁸. נכון להיום, המצב נותר בעינו; מסקירה שהועברה בכנסת בדצמבר 2025, על ידי נציב הכבאות, רב טפסר אייל כספי, עולה כי פערי התקציב עדיין מתבטאים במחסור כבד בכוח אדם בכב"ה²⁹.

דיון שהתקיים במאי 2025, בחן את המוכנות של כב"ה לתרחישי ייחוס – התסריט האפשרי של אירוע מצב חירום קיצוני, לפיו מתבצעת היערכות והכנה מקדימה. מדיון זה עלה כי הפערים התקציביים שנמצאו בדוחות מבקר המדינה נותרו כשהיו³⁰.

היעדר הערכות לתרחיש ייחוס עדכני: בסקירה שהעביר נציב כב"ה בדיון כנסת בדצמבר 2025, עלו ממצאים מזאיגים: מערך הכבאות וההצלה **אינו ערוך להתמודד** אפילו עם תרחיש הייחוס שנקבע בשנת 2018 – המגדיר צורך במענה לשלוש שריפות ענק במקביל. הנציב הצביע על כך שהפער נובע **ממחסור מתמשך** בבניין הכוח: חסרים 977 לוחמי אש, 163 רכבי כיבוי ו־32 תחנות כיבוי. למרות הצורך המהותי שעליו מצביע מערך הכבאות עצמו, בחינת תוכניות העבודה הממשלתיות לשנים 2025 ו־2026 מצביעה על היעדר מענה מספק. בתוכנית העבודה לשנת 2025, תחת יעד 7.1 ("התאמת המענה והיכולות של הרשות הארצית לתרחיש הייחוס המעודכן לשריפות"), לא פורטו כלל משימות לביצוע;

מגבלות מערך הכיבוי האווירי: פי שעולה מתמונת המצב שערך מרכז המחקר והמידע של הכנסת ב־2011, הקמת מערך כיבוי מוטס הייתה אחת המסקנות המרכזיות מאסון הכרמל ב־2010. למרות זאת, החלטה משנת 2022 לרכישת ארבעה מסוקים בוטלה על ידי המשרד לביטחון לאומי. משמעות ביטול ההחלטה היא שגם בשריפות בקיץ הנוכחי, לא יהיו לכוחות הכיבוי הכלים המתאימים לכיבוי השריפות³². לנוכח קביעת סגן נציב כב"ה, כי ההתעצמות במסוקים היא אחת משלוש המשימות החשובות ביותר לרשות – קיים צורך דחוף ומיידי בהגדלת מערך הכיבוי האווירי. על אף שבזמנו השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר, ביטל את רכש ארבעת מסוקי ה"בלאק־הוק", שיכלו לסייע בפעולות הכיבוי ולמנוע אסון שכמעט התרחש. במאי 2026 דיווח המשרד לביטחון לאומי, כי הושלמה הרכישה של שלושה מסוקי "בלאק־הוק", אולם לאחר רכישתם נדרש תהליך הכשרה והטמעה – ולכן הם צפויים להיכנס לשירות מבצעי רק במהלך שנת 2027.

למרות המגבלות התקציביות הקשות, בכב"ה מבינים כי **המציאות מחייבת חשיבה מחוץ לקופסה**. בראיון שערכנו עימו באפריל 2026, אמר ראש ענף מחקר שטחים פתוחים ושינויי אקלים, סגן טפסר ד"ר שי לוי, כי "בכל העולם מבינים ששריפות זה לא משהו לאומי – לאף מדינה אין מספיק משאבים להתמודד עם סופות אש שכאלו". לדבריו, שינויי האקלים מאלצים את המערך לעבור שינוי תפיסתי: "אם בעבר הכבאות היה גוף שמגיב לשריפות, היום אנחנו נערכים לשריפות... השינוי הוא ממגיבים ליוזמים". ד"ר לוי מתאר כי שינוי זה בא לידי ביטוי בהקמת הפורום הלאומי להגנה משריפות בשטחים פתוחים בראשות נציב כב"ה, שמטרתו לחבר בין כלל הגופים הרלוונטיים לפעולות מנע ולכיבוי שריפות. עוד הוא מוסיף כי צעד מעשי שננקט השנה, בהובלת קק"ל ובסיוע מומחים מפורטוגל, הוא ביצוע של שריפות יזומות בעונת החורף. שריפות אלו מבוצעות בצורה מבוקרת כשמחטי האורן לחים, במטרה להקטין את הדליקות של השטח ולייצר כתמיות, המעודדת בית גידול מגוון ופחות פגיע לאש.

אי יישום מדיניות אזורי חיץ

כמו כן, עלה הצורך בהקצאת תקציב נוסף, לצורך תחזוקת קווי החיץ לצד שמירה על הטבע. מעבר לכך, לא פורטו סיכומים קונקרטיים המבטיחים את שינוי המגמה.

פער תקציבי בהקמה ובתחזוקה: מסקירה של מרכז המחקר והמידע של הכנסת מאוקטובר 2025, עולה כי בעוד שעלות הקמת קווי החיץ נאמדת ב־155 מיליון ש"ח, החלטת הממשלה הגדירה מקורות מימון בסך 65 מיליון ש"ח בלבד, שאף קוצצו ב־2024 ל־55 מיליון ש"ח; מתוכם, רק 27 מיליון ש"ח הוקצו בפועל. המקור לכיסוי 90 מיליון ש"ח נוספים נותר ללא התייחסות, **מה שהותיר רשויות רבות ללא כל מימון**. נוסף על כך, ההקמה של קווי החיץ הותנתה בהתחייבות של הרשות המקומית לתחזקם, עם זאת לא הוקצה תקציב לתחזוקת קווי החיץ. התקציב לתחזוקה מוערך ב־80 מיליון ש"ח בשנה שלאחר הקמת קווי החיץ. כך נוצר מצב בו לחלק מהרשויות המקומיות אין את היכולת הכלכלית לתחזק את קווי החיץ, ללא עזרה תקציבית מהממשלה.

היעדר תוכנית המשך לקווי החיץ: לפי דו"ח המבקר מיולי 2025,³⁸ למרות החלטת הממשלה 1091 על הקמת צוות היגוי בראשות מנכ"ל המשרד לביטחון לאומי – שיהיה אמון על גיבוש תוכנית רב־שנתית להתמודדות עם שריפות, **לא גובשה תוכנית רב־שנתית לתכנון**, למעקב ולקביעת סדרי עדיפויות להקמת אזורי החיץ, מלבד אותם 20 אזורים בסיכון גבוה שנכללו בפיילוט, שכאמור, יושמו רק ב־5 מהם.

סטטוס הקמת אזורי החיץ וחשיבותם: לאחר כל אחת משתי השריפות הגדולות בעשורים האחרונים, בשנים 2010 ו־2016, הצביע מבקר המדינה³⁴ על הצורך בהקמת אזורי חיץ. מדובר בשטח המנוהל באופן אקטיבי, לשם צמצום כמות הצמחייה הדליקה וקטיעת רצף הצמחייה, ומאפשר פעולה של כוחות הכיבוי, הקטנת שטח השריפה ומזעור הנזק לרכוש והסכנה לפגיעה בנפש. עם זאת, רק ב־2022 – שנה לאחר השריפה בהרי ירושלים בקיץ 2021, התקבלה החלטת ממשלה 1091 לגיבוש תוכנית לאומית להתמודדות עם שריפות יער וחורש, שכללה הקצאת תקציב להקמת אזורי חיץ בשטחים שבאחריות רשויות מקומיות³⁵. התוכנית פותחה לנוכח הצורך בהתאמה לשינויי האקלים, המביאים להחרפה באירועי אקלים קיצוניים, ובמטרה לצמצם את נזקי השריפות ולשפר את מוכנות היישובים שנמצאים בסמוך ליער או לחורש. במסגרת ההחלטה, מופו 583 אזורי חיץ נדרשים, והוחלט כי יושק פיילוט – שכחלק ממנו תתוקצב ההקמה של קווי חיץ ב־20 אזורים בהם יש סיכון גבוה מאוד לשריפות. **המציאות בשטח מעידה על כישלון ביצועי:** סקירה של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מצביעה על כך שנכון לאוקטובר 2025 – ארבע שנים לתוך הפיילוט, הוקמו חמישה קווי חיץ בלבד³⁶. תוכנית העבודה הממשלתית לשנת 2026 מציבה יעד של 15 קווי חיץ – יעד שנראה מנותק לחלוטין מיכולות הביצוע עד כה, ושלמעשה היה אמור להיות מיושם במסגרת הפיילוט שמסתיים ב־2026. יש לציין כי בנובמבר 2025,³⁷ התקיימה ועדה בנוגע ליישום ההחלטה להקמת אזורי החיץ ברשויות המקומיות, בה נאמר כי חל הידוק בשיתוף הפעולה עם הרשויות המקומיות וחתימה על הסכמים ליישום פרויקט קווי החיץ.

התוכנית הלאומית להתמודדות עם שריפות מתבססת במידה רבה על הקמת אזורי חיץ, אולם המציאות בשטח מעלה ספקות כבדים לגבי יעילותם כמענה בלעדי. פרופ' אבי פרבולוצקי, ממייבאי רעיון קווי החיץ לארץ, מדגיש כי אלו אינם מהווים "פתרון קסם" לשריפות הענק המתרבות בשנים האחרונות. **יעילותם תלויה בתחזוקה שוטפת**, בין אם באמצעות כוח אדם ובין אם באמצעות רעיית עזים, המפחיתה את עומס הצמחייה היבשה המשמשת כחומר בעירה³⁹.

עם זאת, גם כאשר קווי החיץ מתוחזקים כראוי, יכולתם לבלום שריפות בתנאי קיצון מוגבלת. השריפות האחרונות הראו כי בתנאים של יובש ממושך ורוחות עזות, גיצים נישאים למרחקים וחוצים את אזורי החיץ, תוך **יצירת מוקדי בעירה חדשים**. מציאות זו מדגישה כי קווי חיץ הם כלי חשוב בארגון הכלים להתמודדות עם שריפות, אך אינם יכולים לשמש מענה יחיד. לנוכח ההחרפה בתנאי האקלים ובתדירות אירועי הקיצון, נדרש עדכון של התוכנית הלאומית – כך שתשלב מגוון רחב יותר של אמצעי מניעה, היערכות וצמצום סיכונים.

פערים במדיניות ניהול היערות של קק"ל

סכנת יערות האורן – סתמכותה של קק"ל על יערות אורן נטועים, מדיניות שאפיינה את הייעור בישראל בעשורים קודמים, מתבררת כיום ככשל המעצים את נזקי שינויי האקלים. האורנים, המהווים את רוב שטחי היערות הנטועים (הרוב המכריע של שטחי יערות האורנים נמצא באחריות קק"ל), אינם מותאמים לתנאי החום והיובש הקיצוניים⁴⁰.

• עצים המאוקלמים לאזורים עם שכיחות שריפות גבוהה:

- **התרבות האורנים לאחר שריפה** – האורן מנצל שריפות להפצת זרעיו (האצטרובלים נפתחים בחום), כך האורנים דוחקים מינים מקומיים לאחר שריפה ויוצרים יערות צפופים ומסוכנים עוד יותר⁴¹.
- **דליקות גבוהה** – תכולת השרף הגבוהה והצטברות מחטי אורן יבשים על הקרקע מגדילים עוד יותר את כמות חומר הבעירה הפוטנציאלי.
- **התפשטות האש במרחב** – מבנה האורן מאפשר לאש לטפס לצמרות וליצור גיצים הנישאים ברוח למרחק של מאות מטרים ומייצרים שריפה נוספת ("מוקדי כתם") – מה שמקשה על מאמצי הכיבוי ומאיץ את התפשטות השריפה לעבר יישובים.

- **התייבשות האורנים** – מתחוללת בישראל מגפת התייבשות של עצים, מרביתם עצי אורן. על פי הערכות קק"ל, כ־60 עד 70 אלף דונם של יערות התייבשו לחלוטין בשנה החולפת – נזק הנאמד בתמותה של למעלה ממיליון עצים, רובם המכריע אורנים. מומחים מייחסים תופעה זו לשינויי האקלים, אשר גרמו לאורנים מצוקה, כך שהעצים הפגיעים יותר, או אלו הנטועים בקרקע טובה פחות, או שאינם מצליחים לאגור מספיק מים ולהתגונן מפני מזיקים – החלו למות⁴².

התאמת היערות לעידן "מגה־שריפות" – ההבנה כי אנו ניצבים בפתחו של עידן "מגה־שריפות" מחייבת היערכות אקולוגית מחודשת ושינוי בהרכב היערות בישראל. מומחים, ובהם גם סגן טפסר ד"ר שי לוי, מצביעים על החלפת האורנים במינים רחבי עלים מקומיים (כדוגמת אלה ארצישראלית, חרוב ואלון), כצעד קריטי להגברת אמידות היערות מפני שריפות. לצד זאת, מקודמים פתרונות של ניהול שטח אקטיבי, כגון שילוב רעיית עיזים כאמצעי ביולוגי לצמצום הביומסה הדליקה בשטח. עם זאת, קיים פער ניכר בין הצורך הדחוף בשינוי הרכב היער לבין המדיניות המיושמת בפועל, הנובע ממספר חסמים מרכזיים: ראשית, המדיניות הנוכחית היא תגובתית ומתמקדת בטיפול על בסיס אחוזי תמותת עצים, מה שמתיר אזורים נרחבים שלא עומדים "ברף" ללא מענה – על אף שאזורים אלו מהווים סכנה בשל דליקותם. שנית, בשל מחסור בתקציבים ובכוח אדם, קק"ל מתעזפת פתרונות זמניים של "סניטציה" (כריתת עצים יבשים ללא נטיעה מחדש) ומתרכזת ביערות אשר קולטים קהל, כדי למנוע סכנת קריסה באזורי הנופש. נוסף על כך, על אף ההסכמה המקצועית לגבי הצורך במעבר ליער רחב־עלים, קצב התפתחותם האיטי של מינים אלו מעכב את היכולת לייצר שינוי מהותי בהרכב הצומח בטווח הזמן הקצר.

חוסר היערכות של הרשויות המקומיות

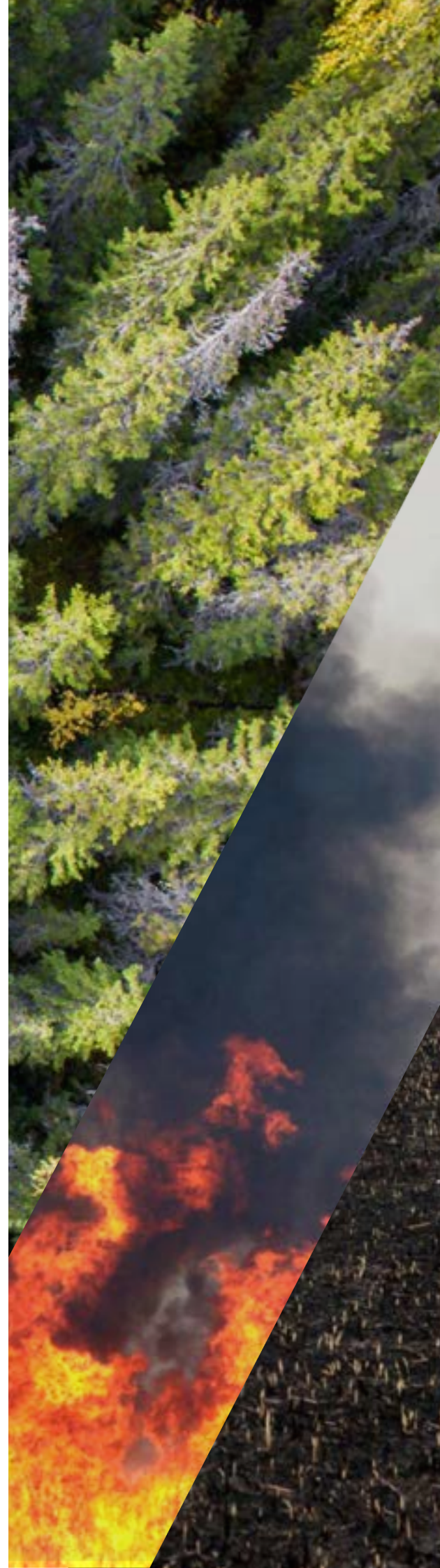
היעדר תוכנית הגנה מפני שריפות – מסמך עקרונות מקצועיים מנחים להגנה על יישובים סמוכי יער וחורש מפני דליקות יער וחורש מ־2023, קובע כי לכל יישוב או כביש מוגן – כלומר יישוב או כביש שבשל קרבתם ליער נמצאים בסיכון לפגיעה כתוצאה משריפת יער, תוכן תוכנית ליצירת מעטפת הגנה מפני שריפות⁴³. בהתאם לדברים שהובאו בדוח מבקר המדינה ביולי 2025, מאחר שתוכנית הגנה קובעת את סדרי עדיפויות, את היקף קווי חיץ ואת הערכת העלויות, מדובר בשלב ראשוני והכרחי בהיערכות לשריפות יער וחורש. **דו"ח המבקר מיולי 2025 חושף תמונה עגומה:** מתוך שלוש רשויות שנבחנו, בשתיים הוכנה תוכנית חלקית בלבד ובשלישית לא הוכנה תוכנית כלל. מציאות זו מעלה חשש כבד לגבי רמת המוכנות בשאר הרשויות המאוימות בישראל⁴⁴.

פער ביישום מדיניות אזורי החיץ בשטחי הרשויות המקומיות – למרות הצורך המהותי שהועלה לאחר כל אחת מהשריפות הגדולות בשנים 2010 ו־2016, סקירה שנערכה על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת באוקטובר 2025,⁴⁵ מצביעה על כך שעד עצם היום הזה, **לא אושרו תקנות מחייבות** שמסדירות את רמת המוכנות הנדרשת מהרשויות המקומיות במקרים של שריפות. על אף שאותן תקנות פורסמו כבר ב־2014 על ידי כב"ה, כחלק מטיטוט תקנות התקנת קווי החיץ – טיוטה זו לא אושרה, וכך גם התקנות לא הפכו למחייבות; זאת בשל היעדר הסכמות תקציביות בין משרדי ראש הממשלה, ובראשם משרד הפנים והמשרד לביטחון לאומי. לצד הכשל הממשלתי, דו"ח מבקר המדינה מיולי 2025 מפנה אצבע מאשימה גם לרשויות המקומיות, המסרבות מזה עשור לאמץ את ההנחיות כל עוד אינן מחייבות, **ובכך מפקירות את שלום תושביהן**⁴⁶.

היעדר היערכות לאומית להתמודדות עם שינויי האקלים

בשנת 2018 התקבלה החלטת ממשלה 4079 בנושא ההיערכות הלאומית לשינויי אקלים, הכוללת גם התייחסות לסיכוני שריפות. אולם, לפי דוח המבקר מ-2024, בחלוף 5 שנים מקבלת ההחלטה **טרם הוקצו התקציבים הייעודיים** הדרושים ליישומה, ורוב הגופים הציבוריים שנבדקו טרם גיבשו תוכניות היערכות. במאי 2025, בעקבות גל השריפות בהרי ירושלים, חזר מבקר המדינה והתריע כי למרות ששינויי האקלים הוגדרו על ידי המטה לביטחון לאומי כ"איום מן המניין", ועל ידי המועצה הלאומית לכלכלה כסוגיה אסטרטגית לאומית – **מדינת ישראל עדיין אינה נוקטת** במכלול הצעדים הנדרשים להתמודדות עם השלכותיהם⁴⁷.

היעדר תקציב שיקום ייעודי – למרות היקף האסון, התקציב של קק"ל לשנת 2026 אינו כולל סעיף מובחן לשיקום נזקי שריפות אפריל 2025. אומנם קיימים תקציבים לסעיפים שוטפים, כמו "אחזקת יער" ו"לחימה באש" באזור ההר, וכן תקצוב למשתלת אשתאול – אך מדובר בהקצאות שגרתיות, שאינן מיועדות למבצע שיקום רחב היקף. עולה השאלה האם התקציב הכללי לאחזקת יערות ברחבי הארץ – שעומד על סך 80 מיליון ש"ח, אכן מספק מענה הולם לשיקום היערות שנפגעו בשריפות 2025, ולהיערכות לשינויי האקלים.

המזקים שנגרמו באפריל 2025 חורגים בהרבה מהשטח שנשרף בפועל. השריפות פגעו במערכות אקולוגיות, בבתי גידול ובמגוון הביולוגי, בבריאות הציבור ובאיכות החיים, וגרמו למזקים כבדים לקהילות ולחקלאות. מעבר לכך, השריפות הובילו לפליטה מוערכת של כ־350 אלף טון שווי־ערך פחמן דו־חמצני – כמות השקולה לצריכת החשמל השנתית של עיר ישראלית בינונית. המזק הכלכלי הישיר מפליטות גזי החממה בלבד נאמד בכ־100 מיליון ש"ח – זאת מבלי להביא בחשבון את עלויות הכיבוי, השיקום, הפגיעה בתשתיות והמזקים הבריאותיים.

אחת המסקנות הבולטות ביותר של הדוח היא כי **העלות של אי־היערכות, גבוהה משמעותית מעלותן של מניעה והיערכות מוקדמת**. על פי הערכות כבאות והצלה, מזקי השריפות בשטחים פתוחים מסתכמים ביותר מ־3.5 מיליארד ש"ח בשנה, אך תקציב הרשות כולה לשנת 2026 עומד על כ־2.17 מיליארד ש"ח בלבד. המשמעות ברורה: מדינת ישראל משלמת ותמשיך לשלם מחיר כבד על היעדר השקעה מספקת במניעה, בהיערכות ובחוסן אקלימי.

למרות חומרת האירוע, שנה לאחר השריפות מרבית הפערים המבניים נותרו בעינם. מערך הכבאות וההצלה עדיין סובל ממחסור משמעותי בכוח אדם, בציוד ובתשתיות. יתרה מכך, המערך אינו ערוך באופן מלא אפילו לתרחיש הייחוס הקיים, אשר גובש בשנת 2018 ומבוסס על התמודדות עם שלוש שריפות ענק במקביל. אולם הבעיה עמוקה אף יותר: המציאות האקלימית השתנתה, ותרחיש הייחוס עצמו אינו משקף עוד את הסיכונים הצפויים בעשורים הקרובים. לא די בהשלמת הפערים הקיימים – **נדרשים עדכון יסודי של תפיסת הסיכון הלאומית והתאמתה לעידן של מגה־שריפות**.

שנה לאחר גל השריפות חסר התקדים שפקד את הרי ירושלים ושפלת יהודה באפריל 2025, המסקנה המרכזית העולה מדוח זה ברורה: **השריפות לא היו אירוע חריג ומבודד, אלא ביטוי מובהק למציאות האקלימית החדשה בישראל**. שילוב של חורף שחון, טמפרטורות גבוהות, יובש קיצוני ורוחות עזות – יצר תנאים שאפשרו לאש להתפשט במהירות ובעוצמה חסרות תקדים. אירועים דומים התרחשו באותם ימים גם במדינות השכנות, והמחישו כי מדובר בתופעה אזורית רחבה, המושפעת מהחרפת שינויי האקלים במזרח הים התיכון.

הדוח מצביע על כך שישראל נכנסת לעידן חדש של סיכוני שריפות. עלייה בטמפרטורות, התארכות תקופות היובש וריבוי אירועי מזג אוויר קיצוניים – יוצרים תנאים שבהם שריפות הופכות תכופות, מהירות והרסניות יותר. בעשורים האחרונים נרשמה עלייה עקבית במדדי הסיכון לשריפות, לצד גידול חד במספר ימי הסכנה ובחומרתם. אם בעבר התמודד מערך הכבאות עם מספר מצומצם של ימי קיצון בשנה, כיום מדובר בעשרות ימי קיצון מדי שנה. במקביל, אנו עדים להופעתן של "סופות אש" – שריפות המתפשטות במהירות חריגה ומאתגרות גם מערכי כיבוי מתקדמים. אירועי אפריל 2025 המחישו כי השאלה אינה עוד כיצד לכבות שריפה לאחר שפרצה, אלא כיצד להיערך למציאות שבה אירועי שריפות קיצון הופכים שכיחים יותר.

הדוח מראה כי הדיון הציבורי, שהתמקד בשאלת ההצתות, החמיץ במידה רבה את לב הבעיה. גם כאשר מקור האש הוא רשלנות, תקלה או הצתה מכוונת – הגורמים המרכזיים הקובעים את ממדי האסון הם מצב השטח ותנאי האקלים. בעידן של יובש קיצוני, שרב ורוחות עזות, כל מוקד אש עלול להפוך בתוך זמן קצר לאירוע רחב היקף ובלתי נשלט. לכן, התמקדות בזהות המצית לבדה אינה יכולה להחליף דיון אמיתי **באחריות המדינה להיערכות למשבר האקלים ולהשלכותיו**.

המסקנה הכוללת של הדוח היא כי ישראל אינה יכולה עוד להתייחס לשריפות כאל אירועי חירום נקודתיים. מדובר באיום אקלימי, סביבתי, כלכלי וחברתי מתמשך – אשר צפוי להחריף בעשורים הקרובים. ללא שינוי מהותי במדיניות, בהשקעות ובהיערכות, אירועים כדוגמת השריפות של אפריל 2025 עלולים להפוך מחזון אזהרה למציאות חוזרת.

לפיכך, גרינפיס ישראל קורא לממשלה ולכלל הגופים האחראים:

- **לעדכן** באופן מיידי את תרחיש הייחוס הלאומי לשריפות, כך שישקף את הסיכונים האקלימיים הצפויים.
 - **לחזק** משמעותית את מערך הכבאות וההצלה באמצעות השקעה בכוח אדם, בצידוד, בתחנות כיבוי וביכולות כיבוי אוויריות.
 - **להשלים ולתקצב** באופן מלא את הקמתם ואת תחזוקתם של אזורי חיץ, כחלק ממערך רחב של הפחתת סיכונים.
 - **לחייב** את כלל הרשויות המקומיות בהכנת תוכניות הגנה והיערכות לשריפות.
 - **לגבש וליישם** תוכנית לאומית מקיפה להסתגלות לשינויי אקלים, הכוללת התייחסות ייעודית לסיכוני שריפות.
 - **להתאים את מדיניות** ניהול היערות לעידן המגה-שריפות, ולקדם שיקום המבוסס על מינים מקומיים עמידים יותר.
 - **להאיץ** את הפחתת פליטות גזי החממה בישראל, כחלק בלתי נפרד מההתמודדות עם הסיכונים שמייצר משבר האקלים.
- בעיצומו של קיץ 2026, רבים מהליקויים שנחשפו באפריל 2025 עדיין לא טופלו. השאלה העומדת כיום לפני מקבלי ההחלטות אינה האם יתרחש גל שריפות נוסף, אלא האם ישראל תבחר להיערך אליו בזמן. שריפות אפריל 2025 צריכות להיזכר כרגע שבו המדינה הבינה כי משבר האקלים אינו איום עתידי – אלא מציאות קיימת.

הדוח מצביע גם על כשלים משמעותיים ביישום התוכנית הלאומית להתמודדות עם שריפות. אזורי החיץ, שנועדו לצמצם את התפשטות האש ולהגן על יישובים ועל תשתיות, מתקדמים באיטיות רבה וללא תקצוב מספק להקמה ולתחזוקה. עם זאת, חשוב להכיר בכך שגם יישום מלא של מדיניות אזורי החיץ אינו יכול להיות פתרון מספק בפני עצמו. ממצאי הדוח והניסיון המצטבר מהשנים האחרונות מלמדים כי בתנאי מזג אוויר קיצוניים, גיצים נישאים למרחקים גדולים ויכולים לעקוף גם קווי חיץ מתוחזקים היטב. לכן, נדרשת תפיסה רחבה יותר המשלבת מניעה, ניהול נוף, היערכות קהילתית, חיזוק מערך הכבאות והסתגלות אקלימית.

ממצא מדאיג נוסף הוא **היעדר היערכות לאומית** כוללת להתמודדות עם שינויי האקלים. למרות החלטות ממשלה, דוחות מבקר המדינה והתרעות חוזרות מצד גורמי מקצוע – ישראל עדיין אינה מיישמת תוכנית מערכתית מספקת להתמודדות עם הסיכונים הגוברים, הנובעים מהחרפת משבר האקלים. פער זה בא לידי ביטוי הן ברמת הממשלה והן ברמת הרשויות המקומיות, שחלקן אינן מחזיקות בתוכניות הגנה מספקות מפני שריפות.

השריפות חשפו גם את מגבלותיה של מדיניות הייעור ההיסטורית בישראל. הסתמכות רחבת היקף על יערות אורן נטועים, המתאפיינים בדליקות גבוהה וברגישות לתנאי יובש וחום, הפכה עם השנים לגורם המעצים את פוטנציאל הנזק. בעידן של שינוי אקלים, נדרש מעבר הדרגתי לניהול יערות המותאם למציאות החדשה – תוך חיזוק החורש המקומי ומינים רחבי עלים עמידים יותר לשריפות, לצד ניהול אקטיבי של עומסי הצמחייה הזדליקה. בהיעדר תקציבי שיקום ייעודיים ובהינתן מגבלות כוח האדם והמשאבים, קיים חשש כי קצב ההתאמה הנדרש **רחוק מלהדביק את קצב השינוי בתנאי האקלים.**

¹ Amasyali, Kadir, and Nora M. El-Gohary. [A Review of Data-Driven Building Energy Consumption Prediction Studies](#). Renewable and Sustainable Energy Reviews, vol. 81, part 1, 2018, pp. 1192–1205. Available via PubMed Central (PMC). United Nations Environment Programme (UNEP). [Spreading Wildfire: The Rising Threat of Extraordinary Landscape Fires](#). United Nations Environment Programme and GRID-Arendal, 2022. National Aeronautics and Space Administration (NASA). [Wildfires and Climate Change](#). NASA Earth

² רימר, רזיאל, ואחרים. [שריפות יער בישראל על רקע משבר האקלים](#). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, 2024.

³ אייכנר, א'. זיתון, י. קוריאל, א. תמרי, ל. אילו התרעות היו, כמה דונמים עלו באש ומי המדינות שיסייעו? עושים סדר. Ynet. 2025. במאי 1. [הצתות? זה הגורם לשריפת הענק בהרי ירושלים](#). 20 במאי 2025. Ynet. פרג'ון, אליה. [במקביל לירושלים: 9 מוקדי שריפה גם בצפון, מפקד המחוז בפנייה דחופה לתושבים](#). 30 באפריל 2025. מעריב Online.

⁴ מבקר המדינה. [היערכות הרשויות המקומיות לשריפות – ביקורת מעקב](#). דוח ביקורת מיוחד, משרד מבקר המדינה, יולי 2025.

⁵ מבקר המדינה. [היערכות הרשויות המקומיות לשריפות – ביקורת מעקב](#). דוח ביקורת מיוחד, משרד מבקר המדינה, יולי 2025.

⁶ השירות המטאורולוגי הישראלי (2024). [שינויי אקלים בישראל – מגמות ותצפיות אקלימיות](#).

⁷ פרוטוקול הכנסת ה-25, יום שני, 19 במאי 2025. <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2213/sessions/2231662>

⁸ השירות המטאורולוגי הישראלי (2024). [הטמפרטורה הממוצעת בישראל 1950 עד 2021](#).

⁹ השירות המטאורולוגי הישראלי (2024). [הטמפרטורה הממוצעת בישראל 1950–2021](#).

¹⁰ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). [Sixth Assessment Report \(AR6\)](#). Geneva: IPCC, 2021–2023.

¹¹ World Weather Attribution (WWA). [Wildfire Attribution Studies](#). World Weather Attribution.

¹² רימר, רזיאל, ואחרים. [שריפות יער בישראל על רקע משבר האקלים](#). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, 2024.

¹³ רשות הטבע והגנים. [סיכום חמש שנות ניסור השפעת השריפה על שמורת הכפירה](#). ירושלים: רשות הטבע והגנים, 12 במאי 2022.

¹⁴ הקרן הקיימת לישראל (קק"ל). [פארק אילון קנדה יער אשתאל סגורים מאז השריפה שהתרחשה באפריל 2025 והרכיבה בהם אסורה](#). קק"ל, 12 ביוני 2025.

¹⁵ חסון, ניר. [היער הישראלי גווע: יותר ממיליון אורנים מתו בתוך שנה ואיש אינו יודע בדיוק למה](#). הארץ, 7 באפריל 2026.

¹⁶ עתיר, תומר. [איך משקמים נכון את הצפון: מסע בשמורות הטבע הפגועות. זווית – סוכנות ידיעות למדע ולסביבה](#), 7 בינואר 2025.

¹⁷ הסדנא לידע ציבורי. [משרד הכבאות וההצלה – תקציב 2026](#). מפתח התקציב (Open Budget), 2026. נציב כבאות והצלה לישראל. היערכות להתמודדות עם אירועי חירום הנוגעים למערך הכבאות. מכתב לראש הממשלה, חה"כ בנימין נתניהו, 8 במאי 2025. [קישור למסמך](#).

¹⁸ תנועת המושבים. [מזכ"ל תנועת המושבים במושב מסילת ציון אשר נפגע קשות מהשריפה בהרי ירושלים: המזקים העצומים מחייבים סיוע ושיקום](#). פייסבוק, 2025.

[בלומהוף, עידן. המשטלה הוותיקה נשרפה כליל: "הגעתי וחשכו עיניי"](#). 1. Ynet, 2025. במאי. [פלמן, ורד. התחקיר קובע: השריפה הגדולה בשפלת יהודה לא נגרמה מהצתות. כאן חדשות](#), 4 ביוני 2025.

¹⁹ **הכנסת**, ועדת הפנים והגנת הסביבה, [היערכות ישראל לשריפות יער וחורש](#), 29 ביוני 2011.

²⁰ **הקרן הקיימת לישראל** (קק"ל), [שנה לשריפה בכרמל – סיכום תהליך השיקום וההתחדשות](#).

²¹ **הקרן הקיימת לישראל** (קק"ל), [הכרמל 10 שנים אחרי השריפה: הטבע משתקם, האתגרים נמשכים](#).

²² **ממשלת ישראל**, [אסון השריפה בכרמל](#), 6 בדצמבר 2010.
נסאר, פוראת. [המדינה תפצה בעלי בתים ועסקים שנפגעו באסון הכרמל ב־54 מיליון שקלים](#) MAKO חדשות. 13 בדצמבר 2015.

²³ **הכנסת**, **הוועדה לענייני ביקורת המדינה**, [היערכות הרשויות המקומיות לשריפות – ביקורת מעקב](#), לקראת דיון בנושא דוח מבקר המדינה, יולי 2025.

²⁴ **רשות הטבע והגנים**, [טבע בקו האש: מקי גל השריפות – ומבט לעתיד](#).

²⁵ **כפיר, נלי**. [מניעת שרפות באמצעות אזורי חיץ](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אישור: אורלי אלמגור לוטן, 2 ביולי 2023.

²⁶ **מלר, אילן; סגל, אהוד**. [ישראל מתכוננת לשריפות: בחינת שילוב מסגרות לאומיות וקהילתיות בפעולות מניעה](#). מחקר עבור המשרד לביטחון לאומי; מנחה מכוני: ד"ר דוד קורן; ליווי מקצועי: ד"ר גיא נגר, ירושלים, 2026.

²⁷ **הכנסת**, **הוועדה לענייני ביקורת המדינה**. [כוננות חירום ברשות הארצית לכבאות והצלה לתרחישי ייחוס ותרחישי קיצון](#) (דוח שנתי 71, 2021; דוח מיוחד 2018) – [ישיבת מעקב](#). סיכום דיון, 20 במאי 2025.

²⁸ **נציב כבאות והצלה לישראל**. [היערכות להתמודדות עם אירועי חירום הנוגעים למערך הכבאות](#). מכתב לראש הממשלה, חה"כ בנימין נתניהו, 8 במאי 2025.

²⁹ **הכנסת**, **הוועדה לביטחון לאומי**. [סקירת פעילות כבאות והצלה לישראל](#), בהשתתפות רב־טפסר אייל כספי, נציב כבאות והצלה לישראל. 3 בדצמבר 2025.

³⁰ **נציב כבאות והצלה לישראל**. [היערכות להתמודדות עם אירועי חירום הנוגעים למערך הכבאות](#). מכתב לראש הממשלה, חה"כ בנימין נתניהו, 8 במאי 2025.

הכנסת, **הוועדה לענייני ביקורת המדינה**. [כוננות חירום ברשות הארצית לכבאות והצלה לתרחישי ייחוס ותרחישי קיצון](#) (דוח שנתי 71, 2021; דוח מיוחד 2018) – [ישיבת מעקב](#). סיכום דיון, 20 במאי 2025, ירושלים: הכנסת.

הכנסת, **ועדת הכספים**. [פרוטוקול ישיבה בנושא השריפות והיערכות המדינה, בראשות ח"כ חנוך דב מלביצקי](#). ירושלים: הכנסת, 19 במאי 2025.

הכנסת. [פרוטוקול הכנסת ה־25, 6 במאי 2025](#). ירושלים: הכנסת, 6 במאי 2025.

הכנסת, **הוועדה לביטחון לאומי**. [הוועדה לביטחון לאומי](#). יו"ר הוועדה: ח"כ צביקה פוגל. ירושלים: הכנסת.

³¹ **נציב כבאות והצלה לישראל**. [היערכות להתמודדות עם אירועי חירום הנוגעים למערך הכבאות](#). מכתב לראש הממשלה, חה"כ בנימין נתניהו, 8 במאי 2025.

³² **הכנסת**, **הוועדה לענייני ביקורת המדינה**, [כוננות חירום ברשות הארצית לכבאות והצלה לתרחישי ייחוס ותרחישי קיצון](#) (דוח שנתי 71, 2021; דוח מיוחד 2018) – [ישיבת מעקב](#). סיכום דיון, 20 במאי 2025.

³³ **המשרד לביטחון לאומי**. [המשרד לביטחון לאומי מצטייד בשלושה מסוקי בלאק הוק חדשים מתוצרת לוקהיד מרטין סיקורסקי](#). פוסט בפייסבוק. 3 במאי 2026.

³⁴ **כפיר, נלי**. [מניעת שרפות באמצעות אזורי חיץ](#). מרכז המחקר והמידע של הכנסת. 2 ביולי 2023.

- ³⁵ ממשלת ישראל. [תוכנית לאומית להתמודדות עם שריפות יער, חורש ושטחים פתוחים](#). החלטת ממשלה מס' 1091. 6 בפברואר 2022.
- ³⁶ כפיר, נלי. [מניעת שרפות באמצעות אזורי חיץ](#). מרכז המחקר והמידע של הכנסת. 2 ביולי 2023.
- ³⁷ שחק, מתן. [אזורי חיץ לצמצום התפשטות שריפות – תמונת מצב](#). ירושלים: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 30 באוקטובר 2025.
- ³⁸ מבקר המדינה. [היערכות הרשויות המקומיות לשריפות – ביקורת מעקב](#). ירושלים: משרד מבקר המדינה, יולי 2025.
- ³⁹ משרד ראש הממשלה, משרד החקלאות וביטחון המזון, המשרד לביטחון לאומי, משרד הפנים, משרד האוצר, המשרד להגנת הסביבה ורשות הכבאות והצלה. [תוכנית לאומית להתמודדות עם שריפות יער, חורש ושטחים פתוחים](#). ממשלת ישראל, 26 בנובמבר 2025 (עודכן ב-27 בנובמבר 2025).
- ⁴⁰ ממשלת ישראל. [תוכנית לאומית להתמודדות עם שריפות יער, חורש ושטחים פתוחים](#), 26 בנובמבר 2025 (עודכן ב-27 בנובמבר 2025).
- ⁴¹ מבקר המדינה. [היערכות הרשויות המקומיות לשריפות – ביקורת מעקב](#). יולי 2025.
- ⁴² פרגי, יהל. [הטבע חוזר לעצמו, אבל מה עם האדם? חודש לגל השריפות בהרי ירושלים](#). דבר, 3 ביוני 2025.
- ⁴³ גרוס, אבנר; דוידוביץ, נדב; וניימן, נועה. [שריפות יער בישראל על רקע משבר האקלים: סקירה מדעית והמלצות מדיניות בעקבות אירועי 30 באפריל 2025](#). המכון הלאומי למדיניות אקלים וסביבה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מאי 2025.
- ⁴⁴ רינת, צפיר. [לפני השריפה הבאה, כדאי לשקול צמצום של יערות אורנים](#). הארץ, 13 באוגוסט 2025.
- ⁴⁵ חסון, ניר. [היער הישראלי גווע: יותר ממיליון אורנים מתו בתוך שנה ואיש אינו יודע בדיוק למה](#). הארץ, 7 באפריל 2026.
- ⁴⁶ ממשלת ישראל, [מעקבות מקצועיים מנחים להגנה על יישובים סמוכי יער וחורש, מפני דליקות יער וחורש](#), מרץ 2023.
- ⁴⁷ מבקר המדינה. [היערכות הרשויות המקומיות לשריפות – ביקורת מעקב](#). ירושלים: משרד מבקר המדינה, יולי 2025.
- ⁴⁸ גרוס, אבנר; דוידוביץ, נדב; וניימן, נועה. [שריפות יער בישראל על רקע משבר האקלים: סקירה מדעית והמלצות מדיניות בעקבות אירועי 30 באפריל 2025](#). המכון הלאומי למדיניות אקלים וסביבה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מאי 2025.
- ⁴⁹ שחק, מתן. [אזורי חיץ לצמצום התפשטות שריפות – תמונת מצב](#). מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 30 באוקטובר 2025.
- ⁵⁰ שחק, מתן. [אזורי חיץ לצמצום התפשטות שריפות – תמונת מצב](#). מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 30 באוקטובר 2025.
- ⁵¹ נציב כבאות והצלה לישראל. [היערכות להתמודדות עם אירועי חירום הנוגעים למערך הכבאות](#). מכתב לראש הממשלה, חה"כ בנימין נתניהו, 8 במאי 2025.
- ⁵² גרוס, אבנר; דוידוביץ, נדב; וניימן, נועה. [שריפות יער בישראל על רקע משבר האקלים: סקירה מדעית והמלצות מדיניות בעקבות אירועי 30 באפריל 2025](#). המכון הלאומי למדיניות אקלים וסביבה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מאי 2025.
- ⁵³ מבקר המדינה. [משבר האקלים – היערכות מדינת ישראל למשבר האקלים: תקציר](#). ירושלים: משרד מבקר המדינה, 2024.
- ⁵⁴ הקרן הקיימת לישראל (קק"ל). [ספר תקציב לשנת 2026](#), אגף תקציבים ובקרה, חטיבת כספים וכלכלה, 2026.

GREENPEACE

ISRAEL

יולי 2026

כתיבה: זנה כהן, מיתר קלזרון והילה אטקין
עריכה: רומי בן צבי
עיצוב: יהודית זריהן
תמונות: אלעד איבס, איתן נדלר, גרינפיס ישראל
ייעוץ: אודי אבני

גרינפיס הוא ארגון עולמי עצמאי, הפועל לשינוי עמדות והתנהגות, להגנה על הסביבה ולקידום שלום.